

१. पुराणभारतम्

— Dr. Ganapati R Bhat, MA, Ph.D
KMWA (Deeksha) PU College,
Mahalakshmpuram , Bengaluru.

I एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. मर्त्यानां कर्मभूमिः का ?
मर्त्यानां कर्मभूमिः भारतभूमिः ।
2. भारतवर्षे कति कुलपर्वताः सन्ति ?
भारतवर्षे सप्तकुलपर्वताः सन्ति ।
3. अद्यापि देवाः कुत्र जन्म इच्छन्ति ?
अद्यापि देवाः भारतभूतले जन्म इच्छन्ति ।
4. विश्वस्य मातरः काः ?
विश्वस्य मातरः सर्वाः नद्यः ।

II द्वित्रैः वाक्यैः संस्कृतभाषया कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. भारतवर्षम् इति किमर्थं कथ्यते ?

Bharatavarsha is described in the poem पुराणभारतम्.

As Manu protected the subjects, He attained the name Bharatha. As Bharatha ruled over this nation, it was called Bharatha Varsha. The etymology of the term also implies this view.

ಭಾರತವರ್ಷದ ವರ್ಣನೆಯು ಪುರಾಣಭಾರತ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನು ಎಂಬ ರಾಜನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ (ಭರಣ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ) ಆತನಿಗೆ ಭರತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಭರತನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

2. भारतवर्षस्य प्रसिद्धपञ्चनदीनां नामानि लिखत ।

Five popular rivers in Bharatha Varsha are Ganga, Saraswathi, Sindhu, Chandrabhaga and Yamuna.

ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಚ ನದಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಪುರಾಣಭಾರತ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಪಂಚನದಿಗಳು ಯಾವುದೆಂದರೆ — ಗಂಗಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಸಿಂಧೂ, ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಹಾಗೂ ಯಮುನಾ.

3. पञ्चद्वीपानां नामानि लिखत ।

Five Islands in Bharatha Varsha are, Indradveepa, Kasheruman, Thamravarna, Gabhasthiman and Nagadveepa.

ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇರುವ ದ್ವೀಪಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವು ಪುರಾಣಭಾರತ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ದ್ವೀಪಗಳು ಯಾವುದೆಂದರೆ - ಇಂದ್ರದ್ವೀಪ, ಕಶೇರುಮಾನ್, ತಾಮ್ರವರ್ಣ, ಗಭಸ್ತಿಮಾನ್ ಹಾಗೂ ನಾಗದ್ವೀಪ.

4. पुराणभारते उल्लिखितानि तीर्थक्षेत्राणि कानि ?

Famous pilgrimage places have been mentioned in the poem Puranabharatam. They are, Kapilatheetra, Gograha, Somatheetra, Aalabusanjitha Theetra, Mrutyunjaya, Krodatheetra, Vasuka and Siddhakeshwara.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಪುರಾಣಭಾರತ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಅವು ಯಾವುದೆಂದರೆ - ಕಾಪಿಲತೀರ್ಥ, ಗೋಗ್ರಹ, ಸೋಮತೀರ್ಥ, ಆಲಾಬುಸಂಜಿತ ತೀರ್ಥ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಕ್ರೋಡತೀರ್ಥ, ವಾಸುಕ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಕೇಶ್ವರ.

III मञ्जूषातः सूक्तपदं चित्वा चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।

1. उत्तरं यत् समुद्रस्य हिमवत् दक्षिणं च यत् ।
2. इतः स्वर्गश्च मोक्षश्च मध्यश्चान्तश्च गम्यते ।
3. द्वीपेषु सर्वेषु नराः प्रयान्ति ।

(नराः, हिमवत्, मोक्षश्च)

IV पाठनाम उल्लिख्य अधोलिखितश्लोकानाम् अनुवादं कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा कुरुत ।

भारतस्यास्य वर्षस्य नवभेदान् निबोधत ।

समुद्रान्तरिता ज्ञेयास्ते त्वगम्याः परस्परम् ॥४॥

This Sloka is extracted From the poem पुराणभारतम्.

Translation:

Understand that there are nine different divisions or zones of this Bharata Varsha. It should be known that they are separated by ocean and it is impossible to travel from one place to other.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪುರಾಣಭಾರತಮ್ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಈ ಭಾರತಭೂಮಿಯ ಒಂಭತ್ತು ಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅಸಾಧ್ಯ.

अयं तु नवमस्तेषां द्वीपस्सागरसंवृतः ।

योजनानां सहस्रं तु द्वीपोऽयं दक्षिणोत्तरात् ॥६॥

This Shloka is extracted From the poem पुराणभारतम्.

Translation:

This is the ninth Island surrounded by the sea. This Island extends thousand Yojanas from north-south (1 Yojana = 12 KM)

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪುರಾಣಭಾರತम् ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಇದು ಸಾಗರಗಳಿಂದ ಆವೃತ್ತವಾಗಿರುವ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದ್ವೀಪವು. ದಕ್ಷಿಣ-ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದೆ.

विश्वस्य मातरस्सर्वाः सर्वाश्चैव महाफलाः ।

तथा नद्यः स्वप्रकाशाः शतशोऽथ सहस्रशः ॥९॥

This Shloka is extracted From the poem पुराणभारतम्.

Translation:

All these (Rivers) are mother of the universe, and also great reward. Hundreds and thousands of these rivers are self-illuminated.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪುರಾಣಭಾರತम् ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಎಲ್ಲವೂ (ನದಿಗಳು) ವಿಶ್ವದ ತಾಯಿ ಎನಿಸಿದ್ದು, ಮಹಾಫಲಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ನೂರರಿಂದ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಇರುವ ಈ ನದಿಗಳು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಗಳಾಗಿವೆ.

ज्ञेयं तद्भारतं वर्षं सर्वकर्मफलप्रदम् ।

अत्र कर्माणि कुर्वन्ति त्रिविधानि तु नारद ॥१३॥

This Shloka is extracted From the poem पुराणभारतम्. This Shloka is told by Shounaka to Narada in Naradeeya Purana.

Translation:

'Oh Narada ! It should be known that The Bharatavarsha is fruitful for all types of duties. Three types of duties will be done here.' (The three types of duties are told thus-Nitya karma-Daily works, Naimittika Karma-Duties, Kaamy Karma- Things done to get something)

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು **पुराणभारतम्** ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶೌನಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಾರದರಿಗೆ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ;

ಅನುವಾದ:

ಎಲೈ ನಾರದರೇ ! ಈ ಭಾರತಭೂಮಿಯು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲಪ್ರದವಾದುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಕರ್ಮಗಳು - ನಿತ್ಯಕರ್ಮ, ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು)

V दशवाक्यैः कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. भारतवर्षस्य भौगोलिकचित्रणं कुरुत ।

The geographical descriptions of India can be seen in the poem Purana Bharatham. The land which is in north of the sea and south of the Himalaya is called Bharata, and the people who residence of this land are called Bharathi.

According to Brahmandapurana, there are nine divisions in Bharatha Varsha. Among those, Indradveepa, Kasheruman, Thamravarna, Gabhasthiman, Nagadveepa, Soumya, Gandarva and Vaaruna are eight. Out of these, there is a ninth Island, which is surrounded by the sea. This Island extends thousand Yojanas from north-south.

There are seven major mountains mentioned in purana. Mahendra, Malaya, Sahya, Shukthiman, Vruksha Parvata, Vindya and Pariyatra these seven mountains are considered as Saphakulaparvatha. Ancient India has many holy rivers. Among them few are Ganga, Saraswathi, Sindhu, Chandrabhaga, Yamuna, Shardru, Vithastha, Iravathi and Kuhoo. These are mothers of universe.

There are many famus pilgrimage places have been mentioned in Purana. They are, Kapilatheertha, Gograha, Somatheertha, Aalabusanjnitha Theertha, Mrutyunjaya, Krodatheertha, Vasuka and Siddhakeshwara.

There are many tribes like Pandya, Kerala, Chola, Kulya, Sethuka, Mushika, Kshapana and Vanavasika have been mantined in Purana. So thus the ancient India has been described in various Purana.

ಭಾರತ ಭೂಮಿಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನಾವು ಪುರಾಣಭಾರತ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಉತ್ತರಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ಹಾಗೂ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಡೆಗೆ ಚಾಚಿರುವ ಭೂ ಭಾಗವೇ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಭಾರತ ಭೂಮಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂಭತ್ತು ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಇಂದ್ರದ್ವೀಪ, ಕಶೀರುಮಾನ್, ತಾಮ್ರವರ್ಣ, ಗಭಸ್ತಿಮಾನ್, ನಾಗದ್ವೀಪ, ಸೌಮ್ಯ, ಗಾಂಧರ್ವ, ವಾರುಣ ಹೀಗೆ ಇವು ಎಂಟು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದ್ವೀಪವು ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ದೀಪಗಳು ಸಾಗರದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದು, ಪರಸ್ಪರ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇನ್ನು ವರಾಹ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಕುಲಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಅವು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಮಹೇಂದ್ರ, ಮಲಯ, ಸಹ್ಯ, ಶುಕ್ತಿಮಾನ್, ಋಕ್ಷಪರ್ವತ, ವಿಂಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಾರಿಯಾತ್ರ.

ಗಂಗಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಸಿಂಧೂ, ಚಂದ್ರಭಾಗಾ, ಯಮುನಾ, ಶತದ್ರು, ವಿತಸ್ತಾ, ಇರಾವತೀ, ಕುಹೂ ಹೀಗೆ ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು, ಉಪನದಿಗಳು ಭಾರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇವುಗಳು ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಇನ್ನು, ಕಾಶಿಲತೀರ್ಥ, ಗೋಗ್ರಹ, ಸೋಮತೀರ್ಥ, ಆಲಾಬುಸಂಜ್ಞಿತ ತೀರ್ಥ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಕ್ರೋಡತೀರ್ಥ, ವಾಸುಕ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಕೇಶ್ವರ ಹೀಗೆ ನಾನಾ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಯು ಪಾವನ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಪಾಂಡ್ಯರು, ಕೇರಳಿಗರು, ಚೋಳರು, ಕುಲ್ಯರು(ಕೃಷಿಕರು) ಸೇತುಕರು(ರಾಮೇಶ್ವರ ನಿವಾಸಿಗಳು) ಮೂಷಿಕರು, ಕ್ಷಪಣರು, ಅನ್ಯ ವನವಾಸಿ ಜನಾಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಯು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಚಿತ್ರಣವು ವೈಭವೋಪೇತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ವ್ಯಾಕರಣವಿಭಾಗ:

1. ಸन्धिं विभजत / सन्धिं योजयत ।

भरणाच्च = भरणात् + च

खल्वन्यत्र = खलु + अन्यत्र

द्वीपोऽयम् = द्वीपो + अयम्

तु + अगम्या = त्वगम्या

ज्ञेयाः + ते = ज्ञेयास्ते

विन्द्यः + च = विन्द्यश्च

2. विग्रहवाक्यम् / समस्तपदम् लिखत ।

पुराणभारतम् = पुराणेषु वर्णितं भारतम्

इन्द्रद्वीपः = इन्द्र इति द्वीपः

सागरसंवृतः = सागरैः संवृतः

हिमवतः दक्षिणम् = हिमवदक्षिणम्

क्रमम् अनुगम्य = अनुक्रमः

सरांसि अस्याः सन्ति = सरस्वत्यः

3. लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

प्रजानाम् = स्त्रीलिङ्गः, षष्ठीविभक्तिः, बहुवचनम्

भूमौ = स्त्रीलिङ्गः, सप्तमीविभक्तिः, एकवचनम्

वचनात् = नपुंसकलिङ्गः, पञ्चमीविभक्तिः, एकवचनम्

4. लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

लभते = लट् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

निबोधत = लोट् लकारः, मध्यमपुरुषः, एकवचनम्

कुर्वन्ति = लट् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

5. पदपरिचयं कुरुत

कृत्वा = क्त्वा प्रत्ययः, क्त्वान्ताव्ययम्

स्मृतम् = क्त प्रत्ययः, भूतकृदन्तः

अगम्य = य प्रत्ययः, विद्यर्थककृदन्तः

6. प्रयोगं परिवर्तयत ।

देवाः जन्म इच्छन्ति ।

देवैः जन्म इच्छयते ।

मनुः भरत इति उच्यते ।

मनुं भरत इति वदति ।

२. परेषामपि रक्ष जीवितम्

— Dr. Ganapati R Bhat, MA, Ph.D

KMWA (Deeksha) PU College,
Mahalakshampuram , Bengaluru

I एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. विक्रमादित्यकथां का कथयति ?
विक्रमादित्यकथां पुत्थलिका कथयति ।
2. विक्रमादित्यः कथं देशान्तरं गतः ?
विक्रमादित्यः योगीवेषेण देशान्तरं गतः ।
3. राजा किमाश्रित्य रात्रौ स्थितः ?
राजा वृक्षमूलमाश्रित्य रात्रौ स्थितः ।
4. वृद्धपक्षिराजस्य नाम किम् ?
वृद्धपक्षिराजस्य नाम चिरञ्जीवी ।
5. परदुःखेन के अत्यन्तदुःखिनः भवन्ति ?
परदुःखेन साधवः अत्यन्तदुःखिनः भवन्ति ।

II द्वित्रैः वाक्यैः संस्कृतभाषया कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. नगरवासिभिः जनैः राक्षसः किम् उक्तः ?

In the lesson परेषामपि रक्ष जीवितम्' there was a demon who used to kill the people of Palasha city randomly, whoever fell in his eyesight. One day the people went to the demon and said 'Oh ! demon, don't eat people randomly, but instead we will send a person daily by turns`.

परेषामपि रक्ष जीवितम्' ಪಾಠದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನ ವಿಚಾರವು ಬಂದಿದೆ. ರಾಕ್ಷಸನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಪಲಾಶ ನಗರದ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ನಗರದ ಜನರು ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ 'ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಹಾಗೇ ತಿನ್ನಬೇಡ. ಬದಲಾಗಿ ನಾವೇ ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇವೆ.' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

2. विस्मितः राक्षसः विक्रमादित्यं किं कथयति ?

The demon was astonished to find the king in a happy mood and asked him that everyday the people who come there would die, before his arrivals. But the king is sitting with a great courageous and happy. So he was very curious to know who is the person.

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಧ್ಯಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡ ರಾಕ್ಷಸನು, ' ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಜನರ ಮರಣ ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಬರುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನೀನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವೆ. ನೀನು ಯಾರು ಹೇಳು.' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

3. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ: ರಾಕ್ಷಸಂ ಕಿಮ್ ಉಪದಿಶತಿ ?

Finally, when The demon was pleased with the king's conduct and grants him a boon of his choice. The king requested him to abjure cannibalism. All living beings have the love to protect their own lives. So he preaches to protect others' lives also. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಧೈರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪರೋಪಕಾರಿ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನರಿತ ರಾಕ್ಷಸನು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ವರ ಕರುಣಿಸಲು ಮುಂದಾದನು. ಆದರೆ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ವರದ ಬದಲಾಗಿ, ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇತರರನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು.' ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

III ಮಂಜುಷಾತ: ಸೂಕ್ತಪದಂ ಚಿತ್ವಾ ಚಿತ್ವಾ ರಿಕ್ತಸ್ಥಾನಂ ಪೂರ್ಯತ |

1. ಪುತ್ರಂ ದದಾತಿ ಚೇತ್ ಸನ್ತತಿಚ್ಛೇದ: ಭವಿಷ್ಯತಿ |
2. ತ್ವಮ್ ಆತ್ಮನ: ಸಮಿಹಿತಂ ಕುರು |
3. ಯಸ್ಯ ಮರಣಕಾಲ: ಸಮಾಯಾತ: ತಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಗ್ಲಾನಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ |
(ಗ್ಲಾನಿಂ, ಪುತ್ರಂ, ಸಮಿಹಿತಮ್)

IV ಪಾಠನಾಮ ಉಲ್ಲಿಖ್ಯ ಕ: ಕಂ ಪ್ರತಿ ಅವದತ್ ಇತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಯಾ ಲಿಖತ |

1. ಯೋ ದುಃಖಿಃ ಸಃ ಸುಹೃದಿ ದುಃಖಂ ನಿವೇಶ್ಯ ಸುಖೀ ಭವತಿ |
ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ 'ಪರೇಷಾಮಪಿ ರಕ್ಷ ಜೀವಿತಮ್' ಇತಿ ಪಾಠಾತ್ ಸ್ವೀಕೃತಮ್ |
ವೃದ್ಧಪಕ್ಷಿರಾಜಃ ಅನ್ಯಪಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರತಿ ಅವದತ್ |
2. ಯಂ ಕಮೇವ ಮಾ ಭಕ್ಷಯ |
ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ 'ಪರೇಷಾಮಪಿ ರಕ್ಷ ಜೀವಿತಮ್' ಇತಿ ಪಾಠಾತ್ ಸ್ವೀಕೃತಮ್ |
ನಗರವಾಸಿನಃ ರಾಕ್ಷಸಂ ಪ್ರತಿ ಅವದತ್ |
3. ಮಯಾ ಪರಾರ್ಥಮೇತತ್ ಶರೀರಂ ದಿಯತೇ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ |
ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ 'ಪರೇಷಾಮಪಿ ರಕ್ಷ ಜೀವಿತಮ್' ಇತಿ ಪಾಠಾತ್ ಸ್ವೀಕೃತಮ್ |
ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯಃ ರಾಕ್ಷಸಂ ಪ್ರತಿ ಅವದತ್ |
4. ತ್ವಂ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಆರ್ತಿಂ ಪರಿಹರಸಿ |
ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ 'ಪರೇಷಾಮಪಿ ರಕ್ಷ ಜೀವಿತಮ್' ಇತಿ ಪಾಠಾತ್ ಸ್ವೀಕೃತಮ್ |
ರಾಕ್ಷಸಃ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯಂ ಪ್ರತಿ ಅವದತ್ |
5. ಅಥಪ್ರಭೃತಿ ಮನುಷ್ಯಭಕ್ಷಣಂ ಪರಿತ್ಯಜ |
ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ 'ಪರೇಷಾಮಪಿ ರಕ್ಷ ಜೀವಿತಮ್' ಇತಿ ಪಾಠಾತ್ ಸ್ವೀಕೃತಮ್ |

विक्रमादित्यः राक्षसं प्रति अवदत् ।

V दशवाक्यैः कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. विक्रमादित्यस्य परोपकारगुणं वर्णयत ।

The philanthropic qualities of king Vikramaditya are described in the lesson 'परेषामपि रक्ष जीवितम्' The king Vikramaditya handed over the reins of administration to his ministers and assumed the guise of a recluse and travelled across the country. He entered the forest when the sun was setting and took rest beneath a tree. A bird called Chiranjeevi, the son of the king of birds, resided in the tree. The king Vikrama gathers from the birds words that a demon lived close to the Palasha city. To avoid a major disaster, the people of the city had entered into an agreement with him. Every day, the people of city would send, as his food, a human being. That day it was the turn of a Brahmin, who was the bird's close friend, in its previous birth.

Vikrama the valiant king was always a benefactor of the needy. He always helped those were in distress. As soon as he heard the pathetic story from the birds, he rushed to the sacrificial bolder and consoled the family of the Brahmin who was to be sacrificed. He sat over the boulder awaiting the arrival of the demon. The demon was astonished to find the king in a happy mood and asks the latter the reasons for his joy. The king responds that he is not feeling sorry because he is offering himself, on his own accord. The demon was pleased with the kings conducts and grants him a boon of his choice. The king requests him to abjure cannibalism. All living beings have the love to protect their own lives. So he preaches to protect others' lives also. Thus, the king Vikramaditya's philanthropic qualities are described in the lesson.

'परेषामपि रक्ष जीवितम्' ಪತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪರೋಪಕಾರ ಗುಣದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ರಾಜಾ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಿ ಯೋಗವೇಷದಲ್ಲಿ ದೇಶಪರ್ಯಟನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಅವನು ಕಾಡನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಕತ್ತಲಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿರಂಜೀವಿಯೆಂಬ ಪಕ್ಷಿರಾಜನ ಮಗನ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಪಲಾಶ ನಗರದ ಜನರು ರಾಕ್ಷಸ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದು, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಪಾಳಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆತನಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಆ ನಗರದ ಜನರು ರಾಕ್ಷಸನೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ರಾಜನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆ ದಿನ ಪಕ್ಷಿಯ ಪೂರ್ವಜನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸರದಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

ಪರೋಪಕಾರಿಯಾದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ತಕ್ಷಣವೇ ಹೊರಟು, ಆ ನಗರದ ವಧ್ಯಶಿಲೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಕಾದು ಕುಳಿತು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ವಧ್ಯಶಿಲೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಏರಿ ಕುಳಿತನು. ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ರಾಕ್ಷಸನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ, ಆನಂದವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ತಾನು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ತನಗೆ ದುಃಖವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅವನ ಪರೋಪಕಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ರಾಕ್ಷಸನು ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ವರರೂಪವಾಗಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಮನುಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ಜೀವವು ಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದೂ, ಆದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರರ

ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪರೋಪಕಾರ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಜೀವಸಂಹಾರವನ್ನೇ ರಾಕ್ಷಸ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪರೋಪಕಾರದ ಗುಣದ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

2. विक्रमादित्यस्य प्रभावेण राक्षसः कथं परिवर्तितः ?

This incident is explained in the lesson 'परेषामपि रक्ष जीवितम्'

Vikrama the valiant king was always a benefactor of the needy. He always helped those were in distress. when he heard the people of the Palasha city are suffering from the treble of demon immediately he rushed to the place where the demon used to come and kill the people. . He sat over the sacrificial boulder awaiting the arrival of the demon with a great courage. The demon was astonished to find the king in a happy mood and asks that everyday the people who come there would die, before his arrivals. But the king is sitting happily. So he was very curious to know who is the person.

The king responds that he is not feeling sorry because he is offering himself, on his own accord.

The demon was pleased with the kings conducts and realized that one should not be tribalism for anyone. when the demon grants him a boon of his choice. The king requests him to abjure cannibalism. All living beings have the love to protect their own lives. So he preaches to protect others' lives also. Thus the demon changed his acts by king Vikrama's advice.

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನು ಪರಿವರ್ತಿತನಾದ ವಿಷಯ 'परेषामपि रक्ष जीवितम्' ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಪರೋಪಕಾರಿ ಮನೋಭಾವನೆಯುಳ್ಳ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ, ಪಲಾಶ ಎಂಬ ನಗರದ ಜನರು ರಾಕ್ಷಸನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಧೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, ತಾನು ಸ್ವತಃ ವಧ್ಯಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು.

ಎಂದಿನಂತೆ ಆಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ರಾಕ್ಷಸನು, ಅತ್ಯಂತ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಗುತ್ತಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದನು- ' ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರೆಲ್ಲರೂ ನಾನು ಬರುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಾವಿನ ಭಯದಿಂದ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಯಾರು ನೀನು?'

ಆಗ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು- ' ನಾನು ಪರೋಪಕಾರವನ್ನು ಬಯಸಿ, ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ. ಬೇರೆಯವರ ಹಿತದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕಾಣುವ ನನಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಈ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.'

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಮಾತಿನಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ವಾಸ್ತವದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಋಷಿಯಿಂದ ಆತ ವಿಕ್ರಮನಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಮುಂದಾದಾಗ ಮತ್ತೆ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಹಿತದಂತೆ ನಾವು ಪರಹಿತವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು.

रेखाङ्कितानि पदानि आश्रित्य प्रश्ननिर्माणम् कुरुत ।

१. चिन्तातुराणां न सुखं न निद्रा ।
केषां न सुखं न निद्रा ?
२. परदुःखेन साधवोऽत्यन्तदुःखिनो भवन्ति ।
केन साधवोऽत्यन्तदुःखिनः भवन्ति ?
३. पुथलिका भोजराजं प्रति अब्रवीत् ।
पुथलिका कं प्रति अब्रवीत् ?

व्याकरणविभागः

1. सन्धिं विभजत / सन्धिं योजयत ।

किमप्याश्चर्यम् = किमपि + आश्चर्यम्

अर्थविद्राजा = अर्थवित् + राजा

एकैकम् = एक + एकम्

दुःखेन + अहम् = दुःखेनाहम्

पशवो + अपि = पशवोऽपि

सर्वस्य + आर्ति = सर्वस्यार्तिम्

2. विग्रहवाक्यम् / समस्तपदम् लिखत ।

देशान्तरम् = अन्यत् देशम्

वद्यशिला = वद्याय शिला

परानुग्रहः = परस्मै अनुग्रहः

परोपकारः एव व्यापारः = परोपकारव्यापारः

जीवानां मारणम् = जीवन्मारणम्

योगिनः वेषम् = योगीवेषम्

3. लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

पुत्थलिका= स्त्रीलिङ्गः, प्रथमाविभक्तिः, एकवचनम्
राजः = पुल्लिङ्गः, द्वितीयाविभक्तिः, बहुवचनम्/ पञ्चमी/षष्टिविभक्तिः,
एकवचनम्

4. लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

आसीत् = लङ् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

भक्षय = लोट् लकारः, मध्यमपुरुषः एकवचनम्

5. पदपरिचयं कुरुत

निर्गतः = क्त प्रत्ययः, भूतकृदन्तः

निरीक्ष्य = ल्यप् प्रत्ययः, ल्यबन्ताव्ययम्

त्यक्त्वा = क्त्वा प्रत्ययः, क्त्वान्ताव्ययम्

6. प्रयोगं परिवर्तयत ।

विक्रमादित्यः कालं नयति ।

विक्रमादित्येन कालः नीयते ।

निर्विमर्शा हि भीरवः

A lesson from Somadeva's Katha Saritsagaraha

I एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. माकन्दिका नाम नगरी कुत्र अस्ति ?
माकन्दिका नाम नगरी जाह्नवी तटे अस्ति ।
2. प्रव्राजकः वणिजः गृहं किमर्थम् अगच्छत् ?
प्रव्राजकः वणिजः गृहं भिक्षार्थम् अगच्छत् ।
3. के निर्विमर्शाः ?
भीरवः निर्विमर्शाः ।
4. राजपुत्रः मुञ्जुषायां कं निक्षिपति ?
राजपुत्रः मुञ्जुषायां घोरं वानरं निक्षिपति ।
5. परिव्राजकस्य अवस्थां दृष्ट्वा कः जहास ?
प्रव्राजकस्य अवस्थां दृष्ट्वा सकलो जनः जहास ।

II द्वित्रैः वाक्यैः संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. कन्या विषये परिव्राट् वणिजः सकाशे किं वदति ?

The girl's fate as told by monk, the deceit is found in the lesson निर्विमर्शा हि भीरवः । The monk said to merchant –“ This girl after her marriage will become cause for ruin of her family as she bears inauspicious sign. Place her in a box. Keep lighted lamps over it and leave in Ganga tonight itself.”

ಈ ವಿಚಾರವು ನಿर्वಿಮರ್ಶಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಪಟ ಜ್ಯೋತಿಷಿಯು ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ದುರಾಸೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದು ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ – “ನಿನ್ನ ಮಗಳು ದುರ್ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೆ, ನಿನ್ನ ಕುಟುಂಬವು ಸರ್ವನಾಶವಾಗುವುದು. ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ, ಮೇಲೆ ದೀಪವಿರಿಸಿ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಡು” ಎಂದನು.

2. प्रव्राजकः निजान् अनुचरान् किम् उवाच ?

Monk's instructions to his disciple are told in the poetry part निर्विमर्शा हि भीरवः ।

Monk after giving directions to the merchant, instructs his followers to watch the sailing box with lighted lamps on Ganga's water in night and bring it for him. Further he orders them not to open the box even if they hear noise from the box and to keep this mission a secret.

ಈ ವಿಚಾರವು ನಿರ್ಮಿಮರ್ಷಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಪಟ ಜ್ಯೋತಿಷಿಯು ತನ್ನ ಅನುಚರರಿಗೆ - “ ನೀವು ಈ ರಾತ್ರಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪವಿರಿಸಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದು ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಒಳಗಿಂದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬಂದರೂ ನೀವದನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ. ವಿಷಯವು ರಹಸ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು.” ಎಂದನು.

3. राजपुत्रः मञ्जूषां प्राप्य किं करोति ?

This episode is described in the lesson निर್ಮिमर्षा हि भीरवः ।

A prince who was on the banks of the river sees a box with a lamp lit on it, floating towards him. He arranges to get it through his servants and eagerly opens it. He sees a ravishingly beautiful young lady in it. He was won over by her beauty and marries her according to Gandharva rites. Later he replaced a dreadful monkey inside the box and left that into Ganga as it is.

ಈ ವಿಚಾರವು ನಿರ್ಮಿಮರ್ಷಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ರಾಜಕುಮಾರನು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪಸಹಿತವಾಗಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿರುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸೇವಕರ ಮೂಲಕ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅದರೊಳಗಿರುವ ಸುಂದರ ಯುವತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಗಾಂಧರ್ವ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಘೋರ ವಾನರವೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮೊದಲಿನಂತೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

III मञ्जूषातः सूक्तं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।

1. उपरि न्यस्तदीपायां गङ्गायां क्षिप्यतां त्वया ।
2. भृत्यैरानाय्य सहसा कौतुकात् उद्घाटयत् ।
3. तमभ्यधावत् स्वकृतो मूर्तिमानिव दुर्नयः ।

(दुर्नयः, गङ्गायां, कौतुकात्)

IV पाठनाम उल्लिख्य एतेषां श्लोकानाम् अनुवादम् कन्नडभाषायाम्, आङ्ग्लभाषायाम् वा कुरुत ।

1. प्रविष्टो जातु भिक्षार्थमेकस्य वणिजो गृहे ।

स ददर्श शुभां कन्यां भिक्षामादाय निर्गताम् ॥

This verse is selected from the lesson निर್ಮिಮರ್ಷಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ।

Translation:

Once He (A recluse) entered the house of a merchant for alms. He saw an auspicious, young lady bringing alms and returned.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಮರ್ಷಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ :

ಒಮ್ಮೆ ಅವನು (ಸನ್ಯಾಸಿಯು) ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. (ಅಲ್ಲಿ) ಶುಭಲ್ಪಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯುವತಿಯು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡನು.

2. तदेतां वीक्ष्य दुःखं मे जातं भक्तो हि मे भवान् ।

तेनैवमुक्तवानस्मि त्यक्त्वा मौनं भवत्कृते ॥

This verse is selected from the lesson निर्विमर्शा हि भीरवः ।

Translation:

On looking her I felt very sad. You are my devotee. Hence I broke silence and spoke for your purpose.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನಿर्वಿಮರ್ಶಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ :

ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ದುಃಖವಾಯಿತು. ನೀನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನಲ್ಲವೇ ! ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದು ಮಾತನಾಡಿದೆನು.

3. तथेति प्रतिपद्यैतत् गत्वा सोऽथ वणिग्भयात् ।

नक्तं चक्रे तथा सर्वं निर्विमर्शा हि भीरवः ॥

This verse is selected from the lesson निर्विमर्शा हि भीरवः ।

Translation:

Than the merchant being scared with monk's words, did everything in the same night. Timid don't ponder.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನಿर्वಿಮರ್ಶಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ :

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಭಯದಿಂದ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ (ಸನ್ಯಾಸಿ ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ) ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಹೇಡಿಗಳು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

4. तथेति चागता यावद्गङ्गां न प्राप्नुवन्ति ते ।

राजपुत्रः किमप्येकस्तावत्तस्यामवातरत् ॥

This verse is selected from the lesson निर्विमर्शा हि भीरवः ।

Translation :

They (disciple) agreed and moved towards river Ganga. Before they could reach, a prince got down into the river.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನಿर्वಿಮರ್ಶಾ ಹಿ ಭೀರವಃ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ :

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೊರಟ ಅನುಚರರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪುವ ಮೊದಲೇ ರಾಜಕುಮಾರನೊಬ್ಬನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದನು.

5. मञ्जूषां तां च गङ्गायां तथैवोर्ध्वस्थ दीपिकाम् ।

कृत्वा तत्याज निक्षिप्य घोरं वानरमन्तरे ॥

This verse is selected from the lesson निर्विमर्शा हि भीरवः ।

Translation :

Kept the lamp as it is and kept a terrible monkey inside the box, (The prince) left it in the river Ganga .

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನಿर्विमर्शा हि भीरवः ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ :

ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಘೋರವಾದ ವಾನರವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮೇಲೆ ದೀಪವಿರಿಸಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅದನ್ನು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟನು.

6. प्रातर्बुध्या च तत्सर्वं जहास सकलो जनः ।

ननन्द स वणिक् सा च तत्सुता प्राप्तसत्पतिः ॥

This verse is selected from the lesson निर्विमर्शा हि भीरवः ।

Translation:

In the morning all the people laughed after knowing that entire incident. The merchant felt very happy and his daughter was also very happy for getting an ideal husband.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನಿर्विमर्शा हि भीरवः ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ :

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜನರು ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರು. ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಂಡ ದೊರಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗಳೂ ತನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆನಂದಪಟ್ಟರು.

V दशवाक्यैः संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. प्रराजकः ।

The protagonist of the lesson निर्विमर्शा हि भीरवः is a recluse. He lived in Makandika named city, which was on the banks of river Ganga. He practiced the austerity of silence. He survived on alms.

When he approaches a merchant's house for alms, the latter's daughter gives the alms and disappears into the house. He captivated by her beauty and hatches a plan to get her. As a part of the plan, he exclaims 'oh! What a difficulty' when the merchant asks him the details, he explains 'your daughter bears inauspicious signs.

If you give her away in marriage to anybody, your entailer family will perish. As you are my devotee, to help you out, I am breaking my silence and revealing these details. Therefore, keep her in a box with a lamp lit on its top and set it afloat in the night in the Ganga. The merchant who was a simpleton does accordingly. The recluse, with the help of his disciples gets the custody of the box, but there were some dramatic developments. When he opens the box alone, he is attacked by the fierce full monkey that pounces upon him. He became the object of ridicule by everybody for his lustful nature.

To sum up, this story of recluse symbolically portrays the need for everybody to follow the righteousness path prescribed for his station in life and not to deceive the innocent in the name of doing good to them.

ಪ್ರವ್ರಾಜಕನ ವಿಚಾರವು ನಿರ್ವಿಮರ್ಶಾ ಹಿ ಭೀರವ: ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪ್ರವ್ರಾಜಕನು ಕಪಟ ಸನ್ಯಾಸಿ. ಈತನು ಜಾಹ್ನವೀ ತಟದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಕಂದಿಕಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಪಟ ಸನ್ಯಾಸಿ. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯೇ ಆತನ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಆತನು ಒಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಒಳಹೋದ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾದ ಆತ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಮುರಿದು 'ಅಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟ' ಎಂದು ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ. ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಮಾತನಾಡಿದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ 'ನಿನ್ನ ಮಗಳು ದುರ್ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಯಾರೊಂದಿಗಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿರಿಸಿ, ಮೇಲೊಂದು ದೀಪವಿರಿಸಿ, ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬಿಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಹೀಗೆ ಉಪಾಯದಿಂದ ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸನ್ಯಾಸಿಯು ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಭಯಭೀತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸನ್ಯಾಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿದ.

ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಕನ್ಯೆಯು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಮೇತ ತೇಲಿ ಬರುವ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತ್ರಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರಲು ಆದೇಶಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರನೋರ್ವರೂ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಮಾಡಿ, ಘೋರ ವಾನರವೊಂದನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ, ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.

ಶಿಷ್ಯರು ತಂದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕನ್ಯೆ ಇರುವಳು ಎಂಬ ವಿಪರೀತ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಕಾತುರತೆಯಿಂದ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆರೆದನು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆ ಘೋರ ವಾನರವು ಆತನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಟುಕನಂತೆ ಆತನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿತು.

ಹೀಗೆ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರವ್ರಾಜಕ ಪಾತ್ರವು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆಲ್ಲ ನಯವಂಚಕರಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮೋಸತನಕ್ಕೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

2. ನಿರ್ವಿಮರ್ಶಾ ಹಿ ಭೀರವ: इति शीर्षिकां समर्थयत ।

ನಿರ್ವಿಮರ್ಶಾ ಹಿ ಭೀರವ: Is a story from कथा सरित्सागर: of Somadeva. Army commander Rumanvatha narrates this to Chief Minister Yougandharayana in order to make him cautious while implementing plans. Let us observe how far the Title suits.

The people who have deceitful nature, think strategies to cheat innocents:

Monk is the major character, who had practiced the austerity of silence. Once he approached a merchant's house for alms. He saw bewitching beautiful girl, giving alms for him. Lust arose in him. He was captivated by her beauty and hatches a plan to get her.

Soon he thought of a strategy. Generally the people who are Afraid won't think properly. So the monk pronounced very loudly "Oh! Very sad"

Monk words hits the mind of merchant:

When the monk broke his silence, the merchant asked him curiously the Cause for breaking his silence. Than the monk makes merchant's mind weak monk thought to take the advantage of the situation and to have his daughter that night itself. So the monk said "your daughter bears inauspicious sign. If you give her away in marriage to anybody, your entire family will perish. So keep her in a box with a lamp lit on its top and set it afloat in the night the Ganga". **Merchant loses his thinking power and becomes a prey for the monk:**

People generally believe monk's words and follow them. Here the merchant got afraid hearing the monk's words. Fear made him loose annalistic ability. He never thought the

facts in monk's word. So simply he did as the monk instructed. Finally he puts his daughter in to a risk by throwing her in to Ganga.

Thus the title निर्विमर्शा हि भीरवः suites very much to the story.

ಈ ಕಥೆಯು ಸೋಮದೇವನ ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸೇನಾಪ್ರಮುಖನಾದ ರುಮಣ್ಣತನು ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಯೌಗಂಧರಾಯಣನು ಆಡಳಿತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಲು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಕಥೆಗೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಹೇಗೆ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ ;

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೋಸಗಾರರು ಪುಕ್ಕಲರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೋಸದಾಟದ ದಾಳವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ;

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಪಟ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ತನ್ನ ಕಾಮ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಯಹೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳು ದುರ್ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ, ಅವಳನ್ನು ಯಾರ ಜೊತೆಯಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೆ, ನಿನ್ನ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವು ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಆತನು ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿರಿಸಿ ಮೇಲೊಂದು ದೀಪವಿರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮೋಸಗಾರನಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಮುಗ್ಧ ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ಹೆದರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೆದರುವ ಜನರು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ

ಭಯವಿರುವವರು ಯಾವತ್ತೂ ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತೋಚಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಭಯಭೀತನಾಗಿ, ಅದರ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸದೆ, ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಆತ ಮುಂದಾಗಬಹುದಾದ ಹಲವಾರು ಗಂಡಾಂತರಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಓಗೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಮೋಸಗಾರರು ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆಲ್ಲ ಮೋಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೆದರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹೇಗೆ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳ ನಿರ್ದರ್ಶನ ನಮಗೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ निर्विमर्शा हि भीरवः ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಈ ಕಥೆಗೆ ಬಹಳ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ.

VI रेखाङ्कितपदमाश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

1. **प्रव्राजकः** कामवशगः शठः च आसीत् ।
कः कामवशगः शठः च आसीत् ?
2. कन्या **मञ्जूषायां** प्रवेषिता ।
कन्या **कुत्र** प्रवेषिता ?
3. अनुचराः **प्रव्राजकस्य** वचनम् अपालयत् ।
अनुचराः **कस्य** वचनम् अपालयत् ?
4. परिव्राट् **मीनं** त्यक्त्वा उक्तवान् ।
परिव्राट् **किं** त्यक्त्वा उक्तवान् ?

VII संयोजयत ।

जाह्वी	गङ्गा
परिव्राट्	कामवशगः
उर्ध्वस्थदीपिका	मञ्जूषा
गान्धर्वविधिना	उपयेमे

VIII व्याकरणविभागः

1. सन्धिं विभजत / योजयत ।

भीषणाकृतिः = भीषण + आकृतिः

तथेति = तथा + इति

आदायैताम् = आदाय + एताम्

भृत्यैः + आनय्य = भृत्यैरानय्य

कश्चित् + आसीत् = कश्चिदासीत्

अधः + तूष्णीम् = अधस्तूष्णीम्

2. विग्रहवाक्यं लिखत / समस्तपदं लिखत ।

कन्यारत्नम् = कन्या एव रत्नम्

राजपुत्रः = राज्ञः पुत्रः

जाह्वीतटे = जाह्व्याः तटे

गान्धर्वविधिना = गान्धर्वेण विधिना

वणिजः कन्या = वणिक्कन्या

प्राप्तः सत्पतिः यया सा = प्राप्तसत्पतिः

3. लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

नगरी = स्त्रीलिङ्गः, प्रथमाविभक्तिः, एकवचनम्

कौतुकात् = नपुंसकलिङ्गः, पञ्चमीविभक्तिः, एकवचनम्

4. लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

भवेत् = विधिर्लिङ् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

ददर्श = लिट् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

5. पदपरिचयं कुरुत ।

दृष्ट्वा = क्त्वान्ताव्ययम्

विज्ञाय = ल्यबन्ताव्ययम्

प्रविष्टः = कर्मणी भूतकृदन्तः

6. प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत ।

त्वं मौनं त्यक्त्वा उक्तवान् ।

त्वया मौनं त्यक्त्वा उक्तम् ।

गङ्गायां क्षिप्यतां त्वया ।

त्वं गङ्गायां क्षिप ।

7. सलक्षणम् अलङ्कारं निर्दिशत ।

तमभ्यधावत् स्वकृतो मूर्तिमानिव दुर्नयः ।

अत्र उत्प्रेक्षालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् – सम्भावना स्यादुत्प्रेक्षा ।

चिच्छेद पापस्य कपिः निग्रहज्ञः इव क्रुधा ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् – उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मिः उल्लसति द्वयोः ।

4. शून्या मेऽङ्गुलिः

5th Act of Kalidas's Abhijnana Shakuntalam

I एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. पौरवः कः ?

पौरवः दुष्यन्त ।

2. मूर्तिमती सत्क्रिया का ?

मूर्तिमती सत्क्रिया शकुन्तला ।

3. गौतमी का ?

गौतमी कण्वाश्रमस्य वृद्धा तापसी ।

4. शारद्वतः कः ?

शारद्वतः कण्वशिष्यः ।

5. मृगपोतकस्य नाम किम् ?

मृगपोतकस्य नाम दीर्घापाङ्गः ।

6. विधिना दर्शितं प्रभुत्वम् इति का वदति ?

विधिना दर्शितं प्रभुत्वम् इति शकुन्तला वदति ।

II दशवाक्यैः संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. शाङ्गरव-दुष्यन्तयोः संवादः ।

We can see the conversation between Sharngarava and Dushanta in the lesson SHUNYA ME ANGULIYAKAHA. Dushyantha, the king of Hasthinapura, had married to Shakuntala, who was adopted daughter of Sage Kanva. But due to the curse of sage Durvasa, King forgot about Shakuntala and engaged himself in the affairs of the state. After waiting for some days the sage Kanva, sent Shakuntala to Dushyanta's court along with his two disciple. Sharngarava was one of them. After entering Dushyanta's court, the conversation between Sharngarava and Dushyantha will start.

Sharngarava - Victory O king

Dushyanta - I salute you all. Does your pious life proceed without disturbance?

Sharngarava - How could the pious duties fail while you defend right?

Dushyanta - Indeed, my royal title is no empty one. Is holy Kanva in health?

Kanva - O King, those who have religious power can command health. He asks after your welfare and sends this message.

Dushyanta - What are his commands?

Sharngarava - He says - 'Since you have met my daughter and have married her, I give you my glad consent. She is carrying now. Take her and live with her in virtue.

Dushyanta - what is this insinuation?

Sharngarava - what is this insinuation? what is your question ? Surely you know the world's ways well enough. Because the world suspects a wife who doesn't share her husband lot.

Dushyanta – You cannot mean that this young woman is my wife.

Sharngarava – o king, we might have known that you have steeped treachery.

Dushyanta – A stinging rebuke

.Sharngarava – Have you nothing to say O king?

Dusgyanta – hermit, I have taken thought. I cannot believe that this woman is my wife. She is plainly with child. How can I take her, confessing myself an adulterer?

Sharngarava – Not so, you can scorn the sage who rendered whole his child befoiled and choked his grief, who freely gave you, stole and added honour to a thief.

After telling the entire story the king was still in dilemma. Therefore the two disciples returned to their hermitage.

ಕಾಳಿದಾಸನ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಮ್ ನಾಟಕದ ಐದನೇ ಅಂಕವಾದ **ಶ್ಲೋಕಾಂಗಿ:** ಪಠ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಯಂತ ಹಾಗೂ ಶಾರ್ಙ್ಗರವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಣ್ವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಶಾರ್ಙ್ಗರವ- ಶಾರದ್ವತ ಹಾಗೂ ಗೌತಮಿಯರೊಡನೆ ಶಕುಂತಲೆಯು ದುಷ್ಯಂತನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ದುಷ್ಯಂತನು ಕಣ್ವರ ಕುಶಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಶಾರ್ಙ್ಗರವನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕಣ್ವರು ಏನು ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನು ಕಣ್ವ ಸಂದೇಶವನ್ನು ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ

“ ಪರಸ್ಪರ ನಿಬಂಧನೆಯಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಪರಿಸಿದೀಯಾ. ಆದ ಕಾರಣ ಈಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಸಹಧರ್ಮಾಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸು.” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದುಷ್ಯಂತನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ‘ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆಯೇ?’ ಎಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನು ಅವನ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿಯಲೆಂದು-“ ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೀಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾಜನು “ ಓ ತಪೋಧನರೇ ನಾನು ಎಷ್ಟೇ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಸಂಗತಿಯು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಕೆ ಗರ್ಭಿಣಿ. ಈಕೆಯ ಪತಿಯು ನಾನು ಎಂಬ ಸಂಶಯವೇ ಇರುವಾಗ ಇವಳನ್ನು ಪತ್ನಿ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಕುಂತಲೆಯೂ ವಿವಾಹದ ನೆನಪು ಮೂಡಿಸಿ ವಿಫಲಳಾದಾಗ ಮತ್ತೆ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನು ಏಕಾಂತ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ತುಂಬಾ ಆಲೋಚಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದುಷ್ಯಂತನು ಶಾರ್ಙ್ಗರವನನ್ನು ಕುರಿತು - “ಓ ತಪಸ್ವಿಗಳೇ, ಈಕೆ ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ದೋಷಾರೋಪಣೆಗಳ ಕಠಿಣವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ನೋಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನು “ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಾವು ಹಿಂದುಮುಂದು ಮಾಡಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು” ಎಂದು ನಿಂದನೆಯ ದಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದುಷ್ಯಂತನು “ ನಾನು ನಯವಂಚಕನೇ ಆಗಲಿ, ಈಕೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೇನು ಬರುತ್ತದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನು “ಅಧಃಪತನ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾಜನು “ಪೌರವರು ಅಧಃಪತನವನ್ನು ಎಂದು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲದ ಐದನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ದುಷ್ಯಂತ ಹಾಗೂ ಶಾರ್ಙ್ಗರವರ ನಡುವಿನ ಸಂವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲಯುತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

2. ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲದ ಐದನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ದುಷ್ಯಂತ ಹಾಗೂ ಶಾರ್ಙ್ಗರವರ ನಡುವಿನ ಸಂವಾದ ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲಯುತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

Anguliyaka Prasanga is well told in Kalidasa's Abhijnana Shakuntalam. The Finger Ring will take a major role in the entire drama. It will become a cause for the story twist.

Earlier in Kanvashrama, Dushyanta had fallen in love with Shakuntala and got married to her in Gandharva style. After some time, when Dushyanta had to leave for Hasthinapura, he gave a finger ring (Anguliyaka) which had royal seal to Shakuntala for his memory. Shakuntala passed her days by seeing the finger ring. One day in memories of Dushyanta, Shakuntala forgot to welcome the sage Durvasa. Durvasa cursed Shakuntala. Due to the curse, Dushyanta forgot everything about Shakuntala. But alternatively when Shakuntala shows the Ring to the king, the curse would break and he could recollect his memories. Thus the ring took a major role in the story.

After some days of waiting, when Dushyanta did not come back, Shakuntala was brought to Dushyanta's court. There Shakuntala desires to prove the consummation of their marriage by showing him the ring, a token of recognition. At the time when she was trying to show the finger ring as a proof, she came to know that the ring was lost in Shachi theertha while she was offering the prayer. By this she became laughable matter of king. Shakuntala felt sad and left the palace.

One day at the king's palace, a fisherman brought him a ring. He told the king that he had found the ring in the stomach of a fish that he had brought it straight to him. As soon as the king saw the Ring, the curse was broken. Recognising the royal seal, Dushyanta recollected all his memories.

Thus the Finger Ring has taken major role in the play Kalidasa's Abhijnana Shakuntalam.

अङ्गुलीयकप्रसङ्गः ಇದು ಈ ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸ ಬರೆದಿರುವ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಕುಂತಲಮ್ ನಾಟಕದ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶವಾಗಿ ನಾವು ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಮೊದಲಿಗೆ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಗಾಂಧರ್ವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ರಾಜ ದುಷ್ಯಂತನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ರಾಜಕಾರ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾದಾಗ ತನ್ನ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ರಾಜಮುದ್ರೆಯಿರುವ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಶೀಘ್ರವೇ ವಾಪಾಸ್ಸಾಗುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಶಕುಂತಲೆ ಆ ಉಂಗುರವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ದುಷ್ಯಂತನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ದಿನ ದೂಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ವೇಳೆ ಅಚಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ದೂರ್ವಾಸ ಮುನಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಲು ಶಕುಂತಲೆ ಮರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತರಾದ ದೂರ್ವಾಸರು ದುಷ್ಯಂತನು ಅವಳನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆ ಶಾಪ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶಕುಂತಲೆಯ ಗೆಳತಿ ಅನಸೂಯೆಯು ಈ ಅಚಾನುಕರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ದೂರ್ವಾಸರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಗ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗುರುತಿನಂಶ ತೋರಿಸಿದರೆ ಶಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಶಕುಂತಲೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉಂಗುರವೊಂದೇ ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಉಂಗುರದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುವುದು ನಾಟಕದ ಐದನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ. ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ದುಷ್ಯಂತನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆ ತಂದಾಗ ಅವಳು ಆತನನ್ನು ನೆನಪಿಸಲು ಉಂಗುರ ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ಬೆರಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಉಂಗುರ ಅದಾಗಲೇ ಶಚೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಂದಿಸುವಾಗ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಉಂಗುರ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಅವನಿಂದ ನಿಂದನೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವಳು ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ಸೊಂಕವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಐದನೇ ಅಂಕದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಉಂಗುರದ ಪಾತ್ರವೇ ಕಥೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೌತುಕವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಮೀನುಗಾರನ ಮೂಲಕ ಆ ಉಂಗರ ಮತ್ತೆ ರಾಜನ ಕೈ ಸೇರಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಶಾಪದಿಂದ ಮರೆತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉಂಗುರವು ಕಾಳಿದಾಸನ ಅಭಿಜ್ಞಾನಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶವೇ ಆಗಿದೆ.

3. ದೀರ್ಘಾಪಾಙ್ಗಾಪ್ರಸಂಗ:

ಇದು ಕಾಳಿದಾಸನ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಮ್ ನಾಟಕದ ಐದನೇ ಅಂಕ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ದುರ್ವಾಸರ ಶಾಪದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತಿರುವ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ನೆನಪಿಸಲು, ಅವನು ನಂಬಬಹುದಾದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಶಕುಂತಲೆಯು ಅವನೆದುರು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದುವೇ ಈ

ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪಂಟಪದ ಬಳಿ ದುಷಂತ ಹಾಗೂ ಶಕುಂತಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ, ಶಕುಂತಲೆಯು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನಂತೆ ಸಾಕಿದ್ದ, ದೀರ್ಘಾಪಾಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜಿಂಕೆ ಮರಿಯು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಾವರೆಯ ಎಲೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ದುಷ್ಯಂತನು ಆ ಜಿಂಕೆಮರಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನು ಅಪರಿಚಿತನಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅದು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇ ನೀರನ್ನು ಶಕುಂತಲೆಯು ಕುಡಿಸಿದಾಗ, ಅದು ಸಲೀಸಾಗಿ ಕುಡಿಯಿತು. ಆಗ ದುಷ್ಯಂತನು – “ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು- “ಇಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳು” ಎಂದು ನಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಶಕುಂತಲೆಯು ನಾಟಕದ ಐದನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಯಂತನೆದುರು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

The Deergapanga Prasanga is explained in the lesson शून्या मेङ्गुलि:

Deerghapanga was the name of Shakuntala's pet fawn. In Kalidasa's Abhijnanashakuntala's 5th act, Shakuntala was brought to Dushyanta's court as Dushyanta had married her long back and now he had forgotten her. In the king's palace nobody was aware of Durvasa's Cures. So Dushyanta refused sage Knva's message.

At the time when Dushyanta refused Shakuntala, She was advised by Sharadvata that she could convey Dushyanta by convincing reply. Then Shakuntala Started to tell the Dheergapanga Incident to Dushyanta.

Long back In Kanvashrama, Dushyanta and Shakuntala were sitting in a bower of jasmine. Dushyanta had a cup with water in his hand which cup was made by lotus leaf. That movement Dheergapanga named a fawn, which was an adopted as child by Shakuntala came there. Dushyanta tried to feed the dear with water. But the dear did not drink the water as he was Stanger. But the dear drunk the same water, when it was given by Shakuntala.

Dushyanta laughed at Shakuntala and said that everybody will be faithful with their own people. Here both shakuntala and the dear were belongs to forest. This is the Dheerghapanga incident which is narrated by Shakuntala in Dushanta's court

4. दुष्यन्तस्य पात्रचित्रणम् कुरुत ।

The grate poet Kalidas is a master to characterise a character in heroic way. Many characters, created by Kalidasa has come alive on the stage with big success.

Dushyanta is a hero character of Kalidasa's Abhijnana Shakuntalam play. we can see his heroic character in Shakuntala's 5th Act.

Dushyanta was the king of Hastinapura. He is portrayed as धीरोदात्त, धीरललित As per the rules of Kavya Shastra. Dushyanta was very valiant, broad minded, righteous and very obedient. in 5th act We can absorb how he was dutiful,. Kanchuki tells अविश्रमोयं

लोकतन्त्राधिकारः above sentence tells that Dushyanta was engaged in administrative works without rest. Dushyanta was well known about righteousness. He treats the hermits in appropriate manner. Dushyanta says-‘Kashyapa must be healthy, who may favour for world welfare’ this word suggests that Being the protector of his subjects and an emperor, Dushyanta was very obedient.

According to Shrngarava’s words Dushyanta had never taken wrong path. When the chamberlain comments on shakuntala’s beauty, immediately Dushyanta says – one should not gaze at someone else’s wife. अनिर्वर्णनीया परकलत्रम् this words of Dushyanta bear strong testimony to his character, which respects the local tradition and cultural ethos. Owing to Durvasa’s curs, he repudiates Shakuntala. But from the movement when he sees Shakuntala, he questions to his mind again and again. Finally we can conclude that the image of Dushyanta as an example chiselled out by Kalidasa us a perfect example of righteous royalty.

ಕಾಳಿದಾಸ ಬರೆದಿರುವ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಮ್ ನಾಟಕದ ನಾಯಕ ದುಷ್ಯಂತ. ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳವೇ ಎನಿಸುವ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸನದು ಪಳಗಿರುವ ಕೈ. ಮಹಾಭಾರತದ ಶಾಕುಂತಲೋಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತನಾಗಿರುವ ಚಂದ್ರವಂಶದ ದೊರೆ ಈ ದುಷ್ಯಂತನು, ಕಾಳಿದಾಸನ ಲೇಖನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದೆದ್ದು ಬಂದವನಂತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೆರಗು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಪುರುವಂಶದ ದೊರೆ, ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನಾಳುವ ರಾಜ ಈ ದುಷ್ಯಂತ. ಎಂಬ ನಾಯಕನ ಲಕ್ಷಣದಂತೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವನೆಯುಳ್ಳ, ಶೃಂಗಾರ, ಲಲಿತಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ, ಉದಾರಿಯು, ಧೀರನೂ ಆದ ನಾಯಕ ಈತ. ಅವನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಂ ನಾಟಕದ ಐದನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ದುಷ್ಯಂತನ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಲೋಕರಕ್ಷಕನೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆದ ದುಷ್ಯಂತನು ಆಡುವ – ‘ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ವಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕುಶಲವಾಗಿರಬೇಕು’ ಎಂಬ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿನಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಾರ್ಙ್ಗರವನ ಮಾತಿನಂತೆ ಆತನೆಂದೂ ‘ಸದ್ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮೀರಿದವನಲ್ಲ’ ಪ್ರತಿಹಾರಿಯು ರಾಜನಿಗೆ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡು ಎಂದಾಗ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಚಾಟಿ ಬೀಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಪದಿಂದ ಆತ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆತರೂ, ಋಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶಕುಂತಲೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಧರ್ಮಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದಾಗ ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ, ದುಷ್ಯಂತನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಜನಿಗಿರುವ ಯಾವ ದರ್ಪ, ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ಗೋಚರಿಸದೆ, ನಾಯಕನ ಮನೋಭಾವವನ್ನೇ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲಮ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಯಂತನು ನಾಯಕನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದ್ದಾನೆ.

III पाठनाम उल्लिख्य कः कं प्रति अवदत् इति संस्कृतभाषया लिखत ।

1. भवतु, अनिर्वर्णनीयं पर कलत्रम् ।

इदं वाक्यं शून्या मेऽङ्गुलिः इति पाठात् स्वीकृतम् ।

इदं वाक्यं दुष्यन्तः प्रतिहारिणम् प्रति अवदत् ।

2. उपपन्ना हि धारेषु प्रभुता सर्वतोमुखी ।

इदं वाक्यं शून्या मेऽङ्गुलिः इति पाठात् स्वीकृतम् ।

शारद्वतः दुष्यन्तं प्रति अवदत् ।

3. सुखानि ते भर्तृकुलदेवताः वितरन्तु ।

इदं वाक्यं शून्या मेऽङ्गुलिः इति पाठात् स्वीकृतम् ।

गौतमी शकुन्तलां प्रति अवदत् ।

4. अथ लोकानुग्रहाय कुशली काश्यपः ।

इदं वाक्यं शून्या मेऽङ्गुलिः इति पाठात् स्वीकृतम् ।

राजा दुष्यन्तः ऋषीन् प्रति अवदत् ।

5. अनार्य, आत्मनो हृदयानुमानेन पश्यसि ।

इदं वाक्यं शून्या मेऽङ्गुलिः इति पाठात् स्वीकृतम् ।

शकुन्तला दुष्यन्तं प्रति अवदत् ।

6. अज्ञातहृदयेष्वेवं वैरी भवति सौहृदम् ।

इदं वाक्यं शून्या मेऽङ्गुलिः इति पाठात् स्वीकृतम् ।

शाङ्गरवः शकुन्तलां प्रति अवदत् ।

IV पाठनाम उल्लिख्य श्लोकानाम् अनुवादं कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा कुरुत ।

1. कास्विदवगुण्ठनवती नाति परिस्फुटशरीरलावण्या ।

मध्ये तपोधनानां किसलयमिव पाण्डुपत्राणाम् ॥

This poem is extracted from the lesson शून्या मेऽङ्गुलिः

Translation:

Who could she be, with a veil and with the charm of her personality not clearly manifested, appears like a tender sprout amidst old leaves, standing in the middle of hermits.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶून्या मेऽङ्गुलिः ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಪರದೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡ, ಶರೀರದ ಲಾವಣ್ಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸದೇ ಇರುವ, ಬಳಿಯೆಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಚಿಗುರಲೆಯಂತೆ ಇರುವ ಇವಳು ಯಾರು?

2. कुतो धर्मक्रियाविघ्नः सतां रक्षितरि त्वयि ।

तमस्तपति घर्मांशौ कथमाविर्भविष्यति ॥

This poem is extracted from the lesson शून्या मेऽङ्गुलिः

Translation:

Where can there be an obstacle to the religious observances of good people, when you are the protector? When the sun is shining how can darkness make itself manifest?

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶೂನ್ಯಾ ಮೇಙ್ಗುಲಿ: ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ನೀನು ರಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಸಜ್ಜನರ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಬರುವುದೆಂತು? ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕತ್ತಲೆಯು ಹೇಗೆ ಬರುವುದು?

3. अतः परीक्ष्य कर्तव्यं विशेषात्सङ्गतं रहः ।

अज्ञातहृदयेष्वेवं वैरी भवति सौहृदम् ॥

This poem is extracted from the lesson शून्या मೇಙ್ಗುಲಿ:

Translation:

That's why we should examine thoroughly when we have relationship in secret. If we start relationship with those who do not understand the heart, then it will end in hatred.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶೂನ್ಯಾ ಮೇಙ್ಗುಲಿ: ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಆದ್ದರಿಂದ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಗೆಳೆತನವು ಹೀಗೆ ವೈರತ್ವದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು.

4. मूढः स्यामहमेषा वा वदेन्मिथ्येति संशये ।

दारत्यागी भवाम्याहो परस्त्रीस्पर्शपांसुलः ॥

This poem is extracted from the lesson शून्या मೇಙ್ಗುಲಿ:

Translation:

I am in doubt whether I have lost my memory or she is lying, then should I commit the sin of abandoning the wife or commit the sin of touching other man's wife?

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶೂನ್ಯಾ ಮೇಙ್ಗುಲಿ: ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ನಾನು ಅಜ್ಞಾನಿಯೋ (ಮರೆತಿರುವೆನೋ) ಅಥವಾ ಇವಳು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಳೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಿಡಲೋ ಅಥವಾ ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ದೂಷಿತನಾಗಲೋ ?

5. कामं प्रत्यादिष्टा स्मरामि न परिग्रहं मुनेस्तनयाम् ।

बलवत्तु द्वयमानं प्रत्यायतीव मे हृदयम् ॥

This poem is extracted from the lesson शून्या मೇಙ್ಗುಲಿ:

Translation:

True, I can't remember marrying the daughter of the sage, repudiated by me. But my disturbed mind is making me believe her.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶून्या ಮೇಽಙ್ಗುಲಿಃ ಪಾಠದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ, ಮುನಿಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ನೆನಪಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅತಿಯಾಗಿ ನೋಯುತ್ತಿರುವ ಈ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

V ಮञ्जूषातः सूक्तं पदं चित्वा रिक्तं स्थानं पूरयत ।

1. सुचरितः नन्दिनः तपस्विनः देवं सभाजयितुम् आगतः ।
2. सर्वः सगन्धेषु विश्वसिति ।
3. चिरस्य वाच्यं न गतः प्रजापतिः ।
4. अङ्गुलीयकशून्या मे अङ्गुलिः ।

(अङ्गुलिः, सभाजयितुम्, प्रजापतिः, विश्वसिति)

VI रेखाङ्कितपदम् आश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

1. कविकुलगुरुः कालिदासः ।
कविकुलगुरुः कः ?
2. कालिदासस्य सप्त कृतयः ।
कालिदासस्य कति कृतयः ?
3. ऋषयः प्रसन्नमुखवर्णाः दृष्यन्ते ।
के प्रसन्नमुखवर्णाः दृश्यन्ते ?
4. प्रमदा परिणेतुः समीपे इष्यते ।
का परिणेतुः समीपे इष्यते ?

VII संयोजयत

क	ख
शाङ्गरवः	कण्वशिष्यः
गन्धवहः	वायुः
प्रजापतिः	ब्रह्मा
पौरवः	दुष्यन्तः

VII व्याकरणविभागः

1. सन्धिं विभजत / सन्धिं योजयत ।

नोत्सहे = न + उत्सहे

यावन्नियोगम् = यावत् + नियोगम्

प्रागेव = प्राक् + एव

क्षितिपः + तथा = क्षितिपस्तथा

अविश्रमो + अयम् = अविश्रमोऽयम्

पश्यत + एनम् = पश्यतैनम्

2. विग्रहवाक्यं लिखत/ समस्तपदं लिखत ।

फलागमैः = फलानाम् आगमैः

न भिन्ना = अभिन्ना

अनुद्धताः = न उद्धताः

जनैः आकीर्णाः = जनाकीर्णाः

तपोधनः = तपः एव धनं यस्य सः

अभिज्ञायते अनेन इति = प्रत्यभिज्ञानम्

3. लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

भगवति = पुंलिङ्गः, सप्तमीविभक्तिः, एकवचनम्

पौरवैः = पुंलिङ्गः, तृतीयाविभक्तिः, बहुवचनम्

परिणेतुः = पुंलिङ्गः, षष्ठीविभक्तिः, एकवचनम्

4. लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

वितरन्तु = लोट् लकारः, प्रथमपुरुषः, बहुवचनम्

अपनेष्यामि = लृट् लकारः, उत्तमपुरुषः, एकवचनम्

खिद्यसे = लट् लकारः, मध्यमपुरुषः, एकवचनम्

5. पदपरिचयं कुरुत ।

नन्दन्ती = वर्तमानकृदन्तः

प्रवेशयितुम् = तुमुन्नान्ताव्ययम्

परिहृत्य = ल्यबन्ताव्ययम्

6. प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत ।

विधिना दर्शितं प्रभुत्वम् ।

विधिः प्रभुत्वं दर्शितवान् ।

दीयताम् अस्मै प्रत्ययप्रतिवचनम् ।

ददातु अस्मै प्रत्ययप्रतिवचनम् ।

7. सलक्षणम् अलङ्कारं निर्दिशत ।

मध्ये तपोधनानां किसलयमिव पाण्डुपत्राणाम् ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् – उपमा यत्र सादृश्य लक्षिमिरुल्लसति द्वयोः ।

चिरस्य वाच्यं न गतः प्रजापतिः ।

अत्र उत्प्रेक्षालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् – सम्भावना स्यात् उत्प्रेक्षा ।

अज्ञातहृदयेष्वेवं वैरी भवति सौहृदम् ।

अत्र अर्थान्तरन्यासालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् – उक्तिरर्थान्तरन्यासः स्यात् सामान्यविशेषयोः ।

महाराणाप्रतापः

Life story of Great King Ranaprathap, a lesson extracted from Indian History

I एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. राणाप्रतापः कस्मिन् ग्रामे अजायत ?

महाराणा प्रातापः कुम्बलग्रामे अजायत ।

2. राणाप्रतापस्य पिता कः ?

राणाप्रतापस्य पिता द्वितीय उदयसिंहः ।

3. राणाप्रतापस्य अश्वस्य नाम किम् ?

राणाप्रतापस्य अश्वस्य नाम चेतकः ।

4. राणाप्रतापस्य पूर्वजानाम् अमात्यः कः ?

राणाप्रतापस्य पूर्वजानाम् अमात्यः भामाशाहः ।

5. बालिकायाः हस्तात् रोटिकाम् आकृष्य कः अधावत् ?

बालिकायाः हस्तात् रोटिकाम् आकृष्य अरण्यमार्जालः अधावत् ।

II द्वित्रैः वाक्यैः कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया, संस्कृतभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. राणाप्रतापस्य प्रतिज्ञा का ?

The vow taken by Ranapratapa is mentioned in the lesson महाराणाप्रतापः Ranaprathap called for a meeting of dignitaries. He swore before them that he would not consume food in gold and silver utensils, not sleep on the bed and not live in the palace until he retrieves all the lost regions.

महाराणाप्रतापः ಪಾಠದಲ್ಲಿ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ವಿಚಾರವು ಬಂದಿದೆ. ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ಗಣ್ಯರ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆದು, ಅವರೆದುರು ಶತ್ರುಗಳ ವಶವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನ ಕೈವಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಾನು ಬೆಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

2. बिल्ला: राणाप्रतापं कथं सहाय्यम् अकुर्वन् ?

The tribal group called Billas helped Ranapratapa. They protected the Rajaput women and children, by keeping them safely in the wells, dug for the purpose of mining. In the battle field at Haldighat, the worriers not only assisted, but also revealed the secretes of the enemies.

ಅರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಾದ ಬಿಲ್ಲರು ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ **ಮಹಾರಾಣಾಪ್ರತಾಪ**: ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೇಳೆ ಬಿಲ್ಲರು ರಜಪೂತ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗಣಿಗಾಗಿ ತೋಡಿದ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲ್ಲಿ ಫಾಟ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಗೂಢಾಚಾರರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

3. भारत सर्वकार: राणाप्रतापय कथं गौरवम् असूचयत् ?

Government of India has released a coin with Ranaprathapa's picture to remember him. There is a statue of Ranaprathapa riding his horse Chethak in front of Indian parliament. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಅವನ ಚಿತ್ರವಿರುವ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು, ನಾಣ್ಯವನ್ನೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ. ಸಂಸತ್ ಭವನದ ಎದುರು ಚೇತಕಾರೂಢನಾಗಿರುವ ಆತನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.

III मञ्जूषातः सूक्तं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।

1. राणाप्रतापः गण्यानाम् सभाम् आकारितवान् ।
 2. वैरीणां सैन्यं समुद्रोपमम् आसीत् ।
 3. कठिणहृदयस्य राणाप्रतापस्य मनः अद्रवत् ।
 4. कष्टपरम्परायाः अपि काचन सीमा भवेत् ।
- (सैन्यम्, सीमा, मनः, गण्यानाम्)

IV पाठनाम उल्लिख्य कः कं प्रति अवदत् इति संस्कृतभाषायां लिखत ।

1. मम हस्ते प्रभूतं धनं विद्यते ।
इदं वाक्यं महाराणाप्रतापः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
भामाशाहः राणाप्रतापं प्रति अवदत् ।
2. नैतद्धनं स्वीकर्तुं इच्छामि ।
इदं वाक्यं महाराणाप्रतापः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
राणाप्रतापः भामाशाहं प्रति अवदत् ।
3. कुत्रापि गत्वा धनं सङ्ग्रहिष्यामि ।
इदं वाक्यं महाराणाप्रतापः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
राणाप्रतापः भामाशाहं प्रति अवदत् ।
4. ममजीवनं सार्थकं भवेत् ।
इदं वाक्यं महाराणाप्रतापः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
भामाशाहः राणाप्रतापं प्रति अवदत् ।

V दशवाक्यैः संस्कृतभाषया, आङ्गलभाषया, कन्नडभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. महाराणाप्रतापेन अनुभूता कष्टपरम्परा ।

Difficulties faced by Ranaprathapa is mentioned in the lesson महाराणाप्रतापः

at the time when Ranaprathapa was crowned as king, he had to face many problem, British and Mughal kings used to attack on his country. Especially Chithoud and Mewad, two major regions were captured by Mughal. So he pondered over retrieving the lost regions.

To regain all the lost places, he swore that he wouldn't consume food in gold and silver utensils, not sleep on the bed and not live in the palace. So he went to forest along with his associates.

Ranaprathap and his associates faced a lot of difficulties in forest. He was bothered by the attack of the enemies on the one hand and the difficulties faced by his wife and children due to lack of food on other hand. At that time a severel battle took place against enemies at Haldighat. The army of enemies was as vast as an ocean. So he was not victorious. He started to build his army by staying in caves in the forest, to realize his firm determination. One day his wife prepared rotis, made up of the powder of seeds of the hay of the forest and served small pieces of rotis to the family members. She instructed her daughter to consume only a small piece of roti and to keep the other half for the next day. Because she doubted the availability of food on the next day for her beloved daughter. Such a pathetic life used to lead Ranaprathap and his family in the forest.

महाराणाप्रतापः: ಪಾಲದಲ್ಲಿಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಹಲವಾರು ಭಾಗಗಳು ಶತ್ರುಗಳ ಕೈವಶವಾಗಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ತಾನು ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತ ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದನು.

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಶತ್ರುಗಳು ಪದೇ ಪದೇ ಅವನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತನ ಬಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಸೈನ್ಯಬಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ ಹಳ್ಳಿಫಾಟ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಬೇಕಾಯಿತು.

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಶತ್ರುಗಳ ಆಕ್ರಮಣ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ ಎರಡೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಡಿನ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೀಜಗಳ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಕೊಟ್ಟಳು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳಿಗೆ ಚೂರು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಂದು ಮರುದಿವಸದ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮಾರನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ತಿನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ಸಿಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಅವಳಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಇಂಥಹ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ರಾಣಪ್ರತಾಪನು ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿವಾರದವರು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದರು.

2. रोटिकाप्रसङ्गः ।

Rotika Prasanga is told in the lesson महाराणाप्रतापः

Ranaprathap and his associates faced a lot of difficulties in forest. His wife and children faced difficulties due to lack of food.

One day his wife prepared rotis, made up of the powder of seeds of the hay of the forest and served small pieces of rotis to the family members. She instructed her daughter to consume only a small piece of roti and to keep the other half for the next day. Because she doubted the availability of food on the next day for her beloved daughter. Such a pathetic life used to lead Ranaprathap and his family in the forest.

As his daughter had not properly consumed food from many days, she started eating the roti. But a wild cat snatched the roti from her hand and ran away. This merciful scene sensitized the mind of stone - hearted Ranaprathap.

ರೋಟಿಕಾ ಪ್ರಸಂಗವು **महाराणाप्रतापः** ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಬಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅವನು, ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದೂ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು. ರೋಟಿಕಾಪ್ರಸಂಗವೂ ಈ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನ ಹೆಂಡತಿಯು ಕಾಡಿನ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೀಜಗಳ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿ ಹಂಚಿದಳು. ತನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳಿಗೂ ಚೂರು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ತಿಂದು, ಉಳಿದುದನ್ನು ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳಿಗೆ ಮಾರನೇ ದಿವಸ ತಿನ್ನಲು ಸಿಗುವುದೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಳವಳು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಹಾರ ಸಿಗದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಹಸಿದ ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಆಗಷ್ಟೇ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಕಾಡು ಬೆಕ್ಕೊಂದು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಎತ್ತಲೋ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು. ಹುಡುಗಿಯು ತುಂಬಾ ದುಃಖದಿಂದ ಅಳಲು ಶುರುಮಾಡಿದಳು. ಈ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಠೋರ ಹೃದಯಿಯಾದ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನ ಮನಸು ಕರಗಿತು.

3. भामाशाहस्य राजभक्तिः ।

Bhamashaha's devotion to royalty is discussed in the lesson **महाराणाप्रतापः**

Bhamashaha was an old man who was a minister in the court of Ranaprathapa's predecessors. He was very humble and very patriot. He had accumulated a large amount of money. And he had thought that his money should be spent for good purpose.

Ranaprathap had lost some of his territories to the invading army of moghals. The strength of his army had declined. He was in great difficulty. Building army and training the armed forces was very expensive. Hearing Ranaprathapa's story Bhamashaha decided to protect his nation. When Bhamashaha heard of Ranaprathapa's arrival near Rajasthan, he met him and revealed his identity. And disclosed about the enormous treasure he had acquired righteously and expressed his staunch desire to utilize the same for building up the army. Ranaprathap, averted the suggestion initially. But the patriot Bhamashaha conveyed him that the enormous wealth was acquired by him for the protection of nation. Finally Ranaprathap agreed to receive the money to build his army. From that money Ranaprathap could maintain **25,000 soldiers for twelve years.**

This shows Bhamashaha's patriotism towards his nation.

ಭಾಮಾಶಾಹನ ರಾಜಭಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರವು **महाराणाप्रतापः** ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ವೃದ್ಧನಾದ ಭಾಮಾಶಾಹನು ರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪನ ಪೂರ್ವಿಕರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದವನು. ಆತನಿಗೆ ರಾಜಭಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶಭಕ್ತಿಯೂ ಅಪಾರವಾಗಿ ಇತ್ತು. ತನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಅಪಾರ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿದುದಲ್ಲದೇ ಅದನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಸಲು ಬಯಸಿದ್ದ.

ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಆತನಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಹಣಕಾಸು. ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭಾಮಾಶಾಹನು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. ಆತ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಸೀಮೆಯ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಭಾಮಾಶಾಹನು ಆತನನ್ನು ಹೋಗಿ ಭೇಟಿಯಾದ. ತನ್ನ ಮನದ ಇಂಗಿತವನ್ನು ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ಧರ್ಮಯುತವಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ದೇಶ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಆ ಹಣವನ್ನು

ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಭಾಮಾಶಾಹನು ತಾನು ಆ ಹಣವನ್ನು ದೇಶ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವೇ ಇರಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಹಣವು ಹಾಗೆ ಬಳಕೆಯಾದರೆ ತನ್ನ ಜೀವನವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದೆಂದು ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದಾಗ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ಒಪ್ಪಿ ಆ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಲೇ ರಾಣಾಪ್ರತಾಪನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ಆ ಹಣ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸರಿ ಸುಮಾರು **25000** ಸೈನಿಕರನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆತ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಭಾಮಾಶಾಹನಿಗೆ ಇದ್ದ ರಾಜಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ದೇಶಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೇ ತುಂಬಿರುವ ಇಂದಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭಾಮಾಶಾಹನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

VI रेखाङ्कितानि पदानि आश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

1. मेवाड़ इति स्थलं राजस्थाने प्रसिद्धमासीत् ।
मेवाड़ इति स्थलं कुत्र प्रसिद्धम् आसीत् ?
2. उदयसिंहः प्रतापी राजा आसीत् ।
कः प्रतापी राजा आसीत् ?
3. वैदेशिकाः वाणिज्यार्थं आगच्छन्ति स्म ?
वैदेशिकाः किमर्थं आगच्छन्ति स्म ।

VII संयोजयत ।

क	ख
जावान्ताबाई	प्रतापस्य माता
बिल्लाः	योद्धारः
अक्बर् बादशाहः	दिल्लीश्वरः
सिसीदिया	राणाहमीरः

VIII व्याकरणविभागः ।

1. सन्धिं विभजत । / सन्धिं योजयत ।

नैतत् = न + एतत्

सर्वोऽपि = सर्वो + अपि

पितुरनन्तरम् = पितुः + अनन्तरम्

तथा + एव = तथैव

सर्वे + अपि = सर्वेऽपि

तत् + विरुद्धम् = तद्विरुद्धम्

2. विग्रहवाक्यम् लिखत/ समस्तपदं लिखत ।

शौर्यगाथाः = शौर्यस्य गाथाः

अरण्यस्य मार्जारः = अरण्यमार्जारः

राजपुत्रः = राज्ञः पुत्रः

हस्तात् च्युतान् = हस्तच्युतान्

महासैन्यम् = महत् च तत् सैन्यम् च

स्वस्य जन्मस्थानम् = स्वजन्मस्थानम्

3. लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

तेजसा = नपुंसकलिङ्गः, तृतीयाविभक्तिः, एकवचनम्

सायम् = नपुंसकलिङ्गः, प्रथमाविभक्तिः, एकवचनम्

4. लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

वदन्ति = लट् लकारः, प्रथमपुरुषः, बहुवचनम्

बभूव = लिट् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

5. पदपरिचयं कुरुत ।

भूत्वा = क्तवान्ताव्ययम्

स्मरन् = वर्तमानकृदन्तः

प्राप्तवान् = भूतकृदन्तः

6. प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत ।

राणाप्रतापः परिज्ञां स्वीकृतवान् ।

राणाप्रतापेन प्रतिज्ञा स्वीकृता ।

अहं एतद् धनं स्वीकर्तुं न इच्छामि ।

मया एतद् धनं स्वीकर्तुं न इष्यते ।

अनुरागोदयः

A Lesson From Kadambari of Banabhatta

एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. महाश्वेतायाः पिता कः ?

महाश्वेतायाः पिता हंसः ।

2. महाश्वेता कं प्रति स्ववृत्तान्तं कथयति ?

महाश्वेता चन्द्रापीडं प्रति स्ववृत्तान्तं कथयति ।

3. महाश्वेता स्नातुं कुत्र आगमिष्यति ?

महाश्वेता स्नातुम् अच्छोदसरः आगच्छति ।

4. महाश्वेता किम् अजिघ्रत् ?

महाश्वेता कुसुमगन्धम् अजिघ्रत् ।

5. श्वेतकेतयोः तनयः कः ?

श्वेतकेतयोः तनयः पुण्डरीकः ।

द्वित्रैः वाक्यैः संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. महाश्वेतायाः वपुषि यौवनं कथं पदं कृतम् ?

The description of the onset of youth in Mahashwetha is found in the lesson अनुरागोदयः adolescence set its foot in Mahashwetha just as the month of Chaitra sets in the spring season, a new sprout in the month of chaitra, the blossom in the new sprout, the bee in the blossom and intoxication in the bee.

अनुरागोदयः पाठದಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯಲ್ಲಿ ಯೌವನಾಗಮನದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಲ್ಯಾವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧುಮಾಸದಂತೆ, ಮಧುಮಾಸದಲ್ಲಿ, ಹೊಸಚಿಗುರಿನಂತೆ, ಚಿಗುರಿನಲ್ಲಿ ಹೂವಿನಂತೆ, ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಯಂತೆ, ದುಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಮದದಂತೆ ನವಯೌವನವು ಕಾಣಿಸಿತು.

2. कीदृशं कुसुमगन्धम् अजिघ्रत् इति महाश्वेता वदति ?

Mahashwetha told Chandrapeeda about the fragrance of some flower which she had smelt. One day near Achchoda lake, all of a sudden, Mahashwetha smelt the fragrance of some flower never felt before, carried by the forest breeze, mermerizing a group of bees which rushed towards it in competition and unimaginable in the human world.

ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ವನಾನಿಲದಿಂದ ತರಲ್ಪಟ್ಟ, ನಾ ಮುಂದು ತಾ ಮುಂದು ಎನ್ನುವಂತೆ ದುಂಬಿಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಹಿಂದೆಂದೂ ಸೇವಿಸಿರಲಾರದ, ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ರತಕ್ಕದಾದ, ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿದೆ ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

3. प्रणामावसरे महाश्वेता कीदृशी आसीत् ?

At the time when Mahashwetha Saluted the hermits, She was attracted by Pundarika's handsomeness. She was staring unwavering at his lovely form. She experienced horripilation in her limbs owing to her strong desire to embrace him. More so, love entered into her body was followed by her being washed from head to feet in sweat. ಮುನಿಕುಮಾರರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ಪುಟ್ಟಿ, ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆವರಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆವರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

4. पुण्डरीकस्य अनुरागं महाश्वेता कथं जानाति ?

Mahashwetha was convinced of Pundarika's love for her when the newly entered God of love caused Goosebumps in Pundarika and the rosary in his hand quaked as he was afraid that his vow of celibacy had been broken.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಪೋಲಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಾಗಿ, ಪುಂಡರೀಕನಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕಾಮದೇವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲೆಂಬಂತೆ ಅವನಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಪ್ರತಂಭಂಗವಾದೀತು ಎಂಬ ಭಯವೋ ಎಂಬಂತೆ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಜಪಮಾಲೆಯೂ ಕಂಪಿಸಿತು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪುಂಡರೀಕನ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಳು.

पाठस्य नाम उल्लिख्य कः कं प्रति अवदत् इति संस्कृतभाषया लिखत ।

1. तथापि यदि कुतूहलम्, तत् कथयामि ।

इदं वाक्यम् अनुरागोदयः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
महाश्वेता चन्द्रापीडं प्रति अवदत् ।

2. भगवन्! किमभिदानः ?

इदं वाक्यम् अनुरागोदयः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
महाश्वेता कपिञ्जलं प्रति अवदत् ।

3. पुण्डरीक इति नाम चक्रे ।

इदं वाक्यम् अनुरागोदयः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
कपिञ्जलः महाश्वेतां प्रति अवदत् ।

4. किमनेन प्रश्नायासेन ।

इदं वाक्यम् अनुरागोदयः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
पुण्डरीकः महाश्वेतां प्रति अवदत् ।

5. धैर्यधना हि साधवः ।

इदं वाक्यम् अनुरागोदयः इति पाठात् स्वीकृतम् ।
कपिञ्जलः पुण्डरीकं प्रति अवदत् ।

6. किं माम् अन्यथा सम्भावयसि ?

इदं वाक्यम् अनुरागोदयः इति पाठात् स्वीकृतम् ।

पुण्डरीकः कपिञ्जलं प्रति अवदत् ।

दशवाक्यैः कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया उत्तरं लिखत ।

1. कीदृशं मुनिकुमारकम् अपश्यम् इति महाश्वेता वदति ?

The description of the son of sage can be seen in the lesson अनुरागोदयः

Mahashwetha describes the young sage before Chandrapeeda.

Once mahashwetha went to Acchoda lake for bath with her mother. There she smelt the fragrance of a flower and was attracted by the smell. She moved a little far in searching of the flower. At one place she saw a handsome young sage, who had worn a bunch of flowers on his ear as an ornament.

The young sage was exceedingly handsome. He was looking like very spring itself performing penance, due to the grief of the death of Kamadeva, being burnt by the fire of the third eye of Shiva.

He was like the moon, which practices penance on lord Shiva's head to win the whole world. He was like Kamadeva himself penancing to attract Lord Shiva. He was adorned with the sacred thread which looked like a fiber of a lotus plant, grown in the lake of penance. In one hand he had a water pot (Kamandalu) which was Bakula fruit shaped. In another hand he had Akshamala, the crystals of which looked like the tears of Rati, who was crying on account of Manmatha's demise. He was an ornament for celibacy. He was like, youth incarnation of Dharma. He was bestowed with the grace of goddess Saraswathi. He was like the meeting place of all Vedas. Like the month of Chaitra, his face was charmingly marked by the beauty of Thilaka, holy ashes and flowers. He was also accompanied by another young ascetic, who resembled him, who was of his same age. Thus Mahashwetha describes The Sage' son.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತಾನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ನೋಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಕಂಡ

ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನು ಹೇಗಿದ್ದ ಎಂಬ ವರ್ಣನೆಯು अनुरागोदयः ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಸ್ನಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಟ್ಟಿಗೆ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕುತೂಹಲಪುಟ್ಟಿಸಿದ ಕುಸುಮಗಂಧವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೆ ಆ ಅಸ್ವಾದವನ್ನರಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಕುಸುಮಮಂಜರಿಯನ್ನು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

ಶಿವನ ಕಣ್ಣು ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನ್ಮಥನ ಸಾವಿನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಋತುರಾಜ ವಸಂತನಂತೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿ, ಹರಜಟಿಯಲ್ಲಿ ತಪೋನಿರತ ಚಂದ್ರನಂತೆ, ಮುಕ್ಯಣ್ಣನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ನಿಯಮನಿರತನಾದ ಮನ್ಮಥನಂತೆ, ತಪಸ್ಸೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತಾವರೆಯ ಗಿಡದ ದೇಟಿನಂತಿರುವ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಬಕುಲಹಣ್ಣಿನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮದನ-ವಿನಾಶದಿಂದ ಅಳುವ ರತಿಯ ಕಣ್ಣಿರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ಸ್ಫಟಿಕಮಾಲೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಧರಿಸಿದ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಗೆ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯನಾಗಿರುವ, ಧರ್ಮದ ಯೌವನದಂತಿರುವ, ಸರಸ್ವತಿಯ ವಿಲಾಸದಂತಿರುವ, ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳೂ ಸಮಾಗಮವಾಗುವ ಜಾಗದಂತಿರುವ, ಚೈತ್ರಮಾಸದಂತೆ ತಿಲಕ, ಭಸ್ಮ ಹೂವುಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾಗಿರುವ ಮುಖವುಳ್ಳ, ತನ್ನದೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಮುನಿಕುಮಾರನು ತಾನು ನೋಡಿದೆ ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

2. तपोधनं युवानं दृष्ट्वा महाश्वेता किम् अचिन्तयत् ?

After seeing the hermit, Mahashwetha thought as follows – Oh! Lord Brahma has no dearth of material to create a man with extraordinary handsomeness. Even after creating Madana, who is flower weaponed, God of love, whose perfect loveliness causes all the three worlds to wonder, Brahma has created this second God of love. She thinks that when brahma created the moon, which causes happiness to the whole world, the lotuses which are homes for goddess Lakshmi, he must have been practicing to create this face. (of the sage) otherwise what could be the reason of his creating similar things ?

अनुरागोदयः पाठದಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತಪಸ್ಸೇ ಸಂಪತ್ತಾಗಿರುವ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆ—

‘ಅಹೋ! ಅತಿಶಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪಕರಣದ ಸಂಗ್ರಹವು ಅಕ್ಷಯವಾದುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ರೂಪವಿರುವ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮೇಲೂ ಮತ್ತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಎರಡನೇ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಹುಶಃ ಈ ಬಗೆಯ ಮುಖವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮಾನವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಗೌರವಾರ್ಹವಾಗಿರುವ ಮುನಿಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಿವನು.’

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪುಂಡರೀಕನ ಬಗೆಗೆ ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

3. पुण्डरीकस्य जन्मवृत्तान्तं लिखत ।

the birth story of Pundarika is told in the lesson अनुरागोदयः This story is told by Kapinjala to Mahashwetha, in Mahashwetha Vrutanta of Bana’s Kadambari.

Mahashwetha was so curious about Pundarika, as she was fallen in his love. Knowing her curiosity Kapinjala, who was the companion of Pundarika told this story to Mahashwetha.

There was a sage named Shwethakethu, who resides in the heavenly regions. His handsomeness was praised by all the three worlds. Once he descended to the holy lake Mandakini to pluck lotuses for worship. Goddess Lakshmi saw him. She was attracted by his handsomeness. By merely gazing at him, she consumed the pleasure of Kama and she got a baby boy on her lotus. She put the child on her lap and said – “oh honorable one, kindly take your child” saying so, she handed over the baby to Shwethakethu. The child was named Pundarika as he born on the lotus.

अनुरागोदयः ಎಂಬ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕನ ಜನ್ಮವೃತ್ತಾಂತವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪುಂಡರೀಕನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಕಪಿಂಜಲನೆಂಬ ಮುನಿಕುಮಾರನು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಹಿಂದೆ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಶ್ವೇತಕೇತು ಎಂಬ ಮಹಾಮುನಿಯೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಆತನಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಅದ್ಭುತ ರೂಪವಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನಿಯು ದೇವತಾರ್ಚನೆಗಾಗಿ ಕಮಲಗಳನ್ನು ತರಲು, ಮಂದಾಕಿನಿ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳು ಆತನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತಳು. ಆ ಕೇವಲ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಅವಳು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸುಖದಿಂದಾಗಿ ಮುಂದೆ ಅವಳು ಕುಳಿತ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವು ಜನಿಸಿತು. ಆ ಮಗುವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನಿಗೆ ‘ಪೂಜ್ಯರೇ! ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ನಿಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು’ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಆ ಮಗುವನ್ನು ಶ್ವೇತಕೇತುವಿಗೆ ನೀಡಿದಳು. ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನಿಯು ಆ ಮಗುವು ಪುಂಡರೀಕ ಅಂದರೆ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪುಂಡರೀಕ ಎಂತಲೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

ಇದುವೇ ಪುಂಡರೀಕ ಜನ್ಮವೃತ್ತಾಂತ.

4. मुण्डरीक-महाश्वेतयोः सरससंवादः ।

The young hermit Pundarika smiled gently and said – “oh curious maiden, why do you trouble yourself with all these questioning? If you like sweet fragrance, have it for yourself” with these words Pundarika approached Mahashwetha and he removed the flower bunch from his ear and placed it on her ear. At that movement he experienced horripilation, just at the place where the flower was worn owing to the pleasure derived from the touch of her cheek. He did not even know that the rosary was dropping from his hand. But Mahashwetha caught the rosary before it reached ground. And playfully put it around her neck as an ornament. She felt as she was enjoying the pleasure of being embraced by him with his arms thrown around her neck.

Then he said to her – “ you mischievous girl, you should not go even a step further from this place.” On hearing this she removed her pearl necklace from the neck and saying “ oh honored one ! please take back your rosary.” She left the place while the hermit was staring at her in vacant mind. Thus the conversation between the young Hermit and Mahashwetha is romantically formed in the lesson

ಪುಂಡರೀಕ ಮತ್ತು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯರ ಸರಸ ಸಂವಾದವು **ಅನುರಾಗೋದಯ:** ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಮುನಿಕುಮಾರನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲಾಗಿರುವ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅವಳತ್ತ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ - “ಹೇ ಉತ್ತುಕಳೇ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಆಯಾಸವು ನಿನಗೇಕೆ ಬೇಕು? ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ಹೂವಿನ ಸುವಾಸನೆ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ತೆಗೆದಿಕೋ ಇದನ್ನು” ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಆ ಕುಸುಮಮಂಜರಿಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿದನು. ಅವಳ ಕನ್ನೆಯ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನಾಚಿದವನಾಗಿ, ಚಂಚಲವಾದ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಅಕ್ಷಮಾಲೆಯು ಕೆಳಗೆ ಜಾರಿದರೂ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಚೇಷ್ಟೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಧರಿಸಿದಳು. ಅವನ ಅನುರಾಗದಲ್ಲಿ ಆ ಜಪಮಾಲೆಯು ಅವನ ಕೈಪಾಶದ ಅಪ್ಪುಗೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಸುಖವನನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಮುನ್ನಡೆದಾಗ, ಗೆಳೆಯನ ಮಾತಿನಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತ ಪುಂಡರೀಕನು “ಎಲೈ ಆಸೆಬುರುಕಿಯೇ, ಈ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡದೇ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಮುಂದಿಡಬಾರದು” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೆದರಿದಂತಾದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ “ತೆಗೆದಿಕೋ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಡೆದಳು.

रेखाङ्कितपदमाश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

1. गन्धर्वाधिपतिः हंसः ।

गन्धर्वाधिपतिः कः ?

2. अम्बया सह स्नातुम् अभ्यगमम् ।

कया सह स्नातुम् अभ्यगमम् ?

3. भगवतः सुन्दरं रूपमासीत् ।

कस्य सुन्दरं रूपमासीत् ?

मञ्जूषातः सूक्तं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।

1. तयोः अहमीदृशी आत्मजा समुत्पन्ना ।

2. कुसुमम् गन्धम् अजिघ्रत् ।

3. भगवतः अशेषत्रिभुवनसुन्दरं रूपम् आसीत् ।

4. अनया अनार्यया निवार्यतां हृदयम् ।

(कुसुमम्, रूपम्, हृदयम्, आत्मजा)

संयोजयत ।

क

अलङ्कारमिव

हंसः

विलासमिव

पुण्डरीकः

ग

ब्रह्मचर्यस्य

गौरी

सरस्वत्याः

ऋषिकुमारकः

व्याकरणविभागः ।

सन्धिं विभजत / सन्धिं योजयत ।

वनानिलेन = वन + अनिलेन

रतेरिव = रतेः + इव

तद्रूपम् = तत् + रूपम्

मकरकेतुः + उत्पादितः = मकरकेतुरुत्पादितः

ततः + ततः = ततस्ततः

धौतस् + च = धौतश्च

विग्रहवाक्यं लिखत / समस्तपदं लिखत ।

मुकुलितलोचना = मुकुलिते लोचने यस्याः सा

मदीयं कपोलम् = मत्कपोलम्

मुनिकुमारकम् = मुनेः कुमारकः तम्

गुरोः उपदेशः = गुरूपदेशः

सुरभिपरिमला = सुरभेः परिमला

अच्छोद इति सरः = अच्छोदसरः

लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

सलिलम् = नपुंसकलिङ्गः, प्रथमा/द्वितीयाविभक्तिः, एकवचनम्

अम्बया = स्त्रीलिङ्गः, तृतीयाविभक्तिः, एकवचनम्

लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

अपश्यम् = लङ्लकारः, उत्तमपुरुषः, एकवचनम्

अब्रवीत् = लङ्लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

पदपरिचयं कुरुत ।

स्नातुम् = तुमुन्ताव्ययम्

आदाय = ल्यबन्ताव्ययम्

अन्यथा = अव्ययः

प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत ।

अहं मुनिकुमारकम् अपश्यम् ।

मया कुमिकुमारकः अदृश्यत ।

निवार्यतां हृदयम् ।

हृदयं निवारयतु ।

सलक्षणम् अलङ्कारं निर्दिशत ।

1. रतेः बाष्पबिन्दुभिः अरचितामिव स्फटिकाक्षमालिकाम् ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणः = उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मिरुल्लसति द्वयोः ।

2. कुसुमगन्धेन मधुकरीव आकृष्यमाणः ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणः = उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मिरुल्लसति द्वयोः ।

3. विलासमिव सरस्वत्याः मुनिकुमारकम् अपश्यम् ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणः = उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मिरुल्लसति द्वयोः ।

सा शान्तिः

An English story, translated by Dr. BS. Ramakrishna Rao

एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. सा शान्तिः कुत्र कार्यं करोति ?

सा शान्तिः सिद्धवस्त्रापणे कार्यं करोति ।

2. शान्त्याः पत्युः नाम किम् ?

शान्त्याः पत्युः नाम सुन्दरः इति ।

3. सुन्दरः किमर्थं नगरम् आगच्छति ?

सुन्दरः उद्योगार्थं नगरम् आगच्छति ।

4. सुन्दरस्य पिता कः ?

सुन्दरस्य पिता गोविन्दः ।

5. का मौनं विभज्य अवोचत् ?

शान्तिः मौनं विभज्य अवोचत् ।

द्वित्रैः वाक्यैः संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरत ।

1. शान्त्याः सौन्दर्यं वर्णयत ।

The description of Shanti's beauty has been explained in the lesson सा शान्तिः Shanthi had attractive eye brow, long plaited hair, beautiful teeth row, fair completion. She was good to look. To sum up in brief, she was beautiful with each of her limbs something to be cherished.

ಶಾಂತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ವರ್ಣನೆಯು सा शान्तिः ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಶಾಂತಿಯು ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣು ಹುಬ್ಬು, ನೀಳವಾದ ಕೇಶರಾಶಿ, ಸುಂದರವಾದ ದಂತಪಂಕ್ತಿ, ಸುಂದರ ಮೈಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಸರ್ವವಯವ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

2. शान्तिः किमर्थं तरुणं दृष्टुम् आगतवति ?

Shanthi came to narrator's office to meet him because; next day there was death anniversary of her husband. She came there to seek his blessings. His family was land lord family from the same village and helped her husband to get a job.so she had to pay the gratitude.

ಶಾಂತಿಯ ಪತಿ ಸುಂದರನ ಊರಿನ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಮಗನಾಗಿದ್ದ ಈ ತರುಣನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸುಂದರನಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದ. ಹಾಗಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವವಶಾತ್ ಸುಂದರನು ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸುಂದರನ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಶಾಂತಿಯು ತರುಣನ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯಲು ಅವನ ಕಛೇರಿಗೆ ಬಂದಳು.

3. सुन्दरः किमर्थं स्वग्रामं त्यक्तवान् ?

Sundar's father had died. He had six brother and two sisters. They faced great difficulties to eke out their living in the house with the meager income. Luckily father had performed his two daughter's marriage. So his four brothers moved to city one by one. Two brothers wished to stay back in village. He was last to come out from the house.

ಸುಂದರನ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸುಂದರನಿಗೆ ಆರು ಸಹೋದರರೂ, ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರಿಯರೂ ಇದ್ದರು. ಸುದೈವವಶಾತ್ ಸಹೋದರಿಯರಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯನ್ನು ತಂದೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯವು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಿದ್ದರಿಂದ, ಸುಂದರನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸಹೋದರರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಕ್ರಮೇಣ ಸುಂದರನೂ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

दशवाक्यैः संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरत ।

1. शान्तिदर्शनात् तरुणस्य चिन्तासन्ततिः ?

The young man's feelings towards Santhi is told in the lesson सा शान्तिः Every day the young man used to gaze at Shanti, while going to office. Whenever he sees her, his mind would be full of joy. His mind would feel dejected if he did not get at least a glimpse of her. On such days, when did not see her, he used to feel the whole day as zero. Even in his office, when he used to be at work, his mind would still be engrossed in her. When he had some respite, she would appear in dancing hall of his mind and would be dancing. Now and then these streams of thoughts would flow out – ‘who is this beautiful young lady? Is she married or not yet? Does she have children? Who could her lackey husband be?’ for these questions even if the answers were to be available, it would have made no difference to his feeling. Everyday her sight would bring to his mind a romantic satisfaction with which he would be happy till the next morning.

Thus the young man was thinking after seeing Shanthi.

ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತರುಣನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಖುಷಿಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯಂಗಡಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ನೋಡುವುದು ಆತನ ಪರಿಪಾಟಲಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಆತ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಆತ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಆ ದಿನ ಪೂರ್ತಿ ಆತನಿಗೆ ಶೂನ್ಯ ಎನಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಅವಳ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನದಂಗಳದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ ಅವಳು ಎದುರಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ‘ಈ ಸುಂದರ ತರುಣಿ ಯಾರಿರಬಹುದು? ಇವಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಆಗಿರಬಹುದೇ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಮದುವೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಆ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ ಯಾರಿರಬಹುದು? ಅವಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಬಹುದೇ?’ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕರೂ ಅವನ ಮನಸಿನ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬೇಧವೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ತರುಣನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು सा शान्तिः ಪಾಠದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

2. सा शान्तिः ।

सा शान्तिः Is a story originally written in English by Dr. Shivaram Krishnan. It was translated into Sanskrit by Dr. BS Ramakrishna Rao.

The heroin of the story is a young lady named Shanthi. She was very beautiful and was in her twenties. Owing to circumstances she was working in a cloth shop. A young man had his office close to her shop. Enraptured by her beauty he thought about her a lot.

One day Shanthi went to the young man's office and requested him to attend the death annual ceremony of her husband. Then the young man realized that she had a lot of respects on him as he was land lord of her husband's village and he had helped her husband to get a good job. With her cultured behavior, He felt bad about his own mean thoughts towards her. From that movement onwards he changed his own perception totally.

The message of the story is one should respect women in this society.

सा शान्तिः कಥೆಯ ಮೂಲ ಲೇಖಕರು ಡಾ. ಶಿವರಾಮಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು. ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದವರು ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾವ್.

ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಈ ಕಥೆಯ ನಾಯಕಿ ಶಾಂತಿ. ಇಪ್ಪತ್ತರ ಆಸುಪಾಸು ವಯಸ್ಸಿನವಳು. ನೋಡಲು ಸ್ಪಂದ್ರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದವಳು. ಅವಳು ಸಿದ್ಧವಸ್ತ್ರಗಳ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಗಡಿಯ ಸಮೀಪವೇ ಕಾರ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಯುವಕನೋರ್ವ ಅವಳ ಸೌದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದ. ನಿತ್ಯವೂ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಬಗೆಗೆ ಏನೇನೋ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಹಣೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಮ್ಮೆ ಶಾಂತಿಯು ಆತನ ಕಾರ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅವನ ಬಳಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಪತಿ ಸುಂದರನು ಅವನದೇ ಊರಿನವನೂ, ಅವನು ಸುಂದರನಿಗೆ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಅವಳು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಗೌರವದ ಭಾವನೆಯು ಆ ತರುಣನಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅವನದು ಜಮೀನ್ದಾರಿಕೆಯ ಮನೆತನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಿಗೆ ತರುಣನ ಬಗೆಗೆ ಅಪಾರ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿರುವುದು ಅವಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಆತ ತನ್ನ ಮನಸಿನ ವಿಕೃತ ಭಾವನೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟ. ಶಾಂತಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಆತನ ಕಣ್ತೆರೆದಿದ್ದಳು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು, ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನಾವು सा शान्तिः ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

मञ्जूषातः सूक्तं पदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।

1. संक्षेपतश्चेत् स्मर्तव्या सर्वावयवसुन्दरी ।
2. प्रतिदिनं नवनवीनं परिधानविशेषं धारयति ।
3. अहमस्मि शान्तिः सुन्दरस्य पत्निः ।
4. मे हृदयात् किल्बिषमेकं निर्मूलितवति ।

(निर्मूलितवति, प्रतिदिनं, सर्वावयवसुन्दरी, शान्तिः)

रेखाङ्कितपदमाश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

1. तरुणी मे स्वप्नसुन्दरी ।
का मे स्वप्नसुन्दरी?
2. शान्तिः धनं न स्वीचकार ।
शान्तिः किं न स्वीचकार?
3. उद्योगाः अस्मत् प्रतिक्षायां न तिष्ठन्ति ।
के अस्मत् प्रतिक्षायां न तिष्ठन्ति?

संयोजयत ।

क	ख
पुत्थलिका	वस्त्रापणम्
ललाटे	कुङ्कुमम्
किल्बिषम्	पापम्
गोविन्दः	बहूपत्यः

व्याकरणविभागाः

सन्धिं योजयत/ सन्धिं विभजत ।

- वहन्तीव = वहन्ती + इव
मयैवम् = मया + एवम्
आननारविन्दे = आनन + अरविन्दे
सर्वो + अपि = सर्वोऽपि
यत् + अहम् = यदहम्
ग्रामस्य + एव = ग्रामस्यैव

विग्रहवाक्यं लिखत/ समस्तपदं लिखत ।

- वस्त्रापणम् = वस्त्राणाम् आपणः
मनुजः पशुः इव = मनुजपशुः
मखकमलम् = मुखं कमलम् इव
कमनीयं रूपं यस्याः सा = कमनीयरूपा
क्रोधाग्निः = क्रोधः एव अग्निः

अहनि अहनि = प्रत्यहम्

लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

मह्यम् = त्रिलिङ्गः, चतुर्थीविभक्तिः, एकवचनम्

तस्याम् = स्त्रीलिङ्गः, सप्तमीविभक्तिः, एकवचनम्

लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

धारयन्ति = लट् लकारः, प्रथमपुरुषः, बहुवचनम्

मन्यते = लट् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

पदपरिचयं कुरुत ।

उन्नमय्य = ल्यबन्ताव्ययम्

त्यक्तवान् = भूतकृदन्तः

भवितुम् = तुमुन्नन्ताव्ययम्

प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत ।

मया सा दृश्यते ।

अहं तां पश्यामि ।

अहं दशमकक्ष्यां पठितवान् ।

मया दशमकक्षा पठिता ।

सलक्षणम् अलङ्कारं निर्दिशत ।

अस्याः आननारविन्दे अपूर्वाकर्षणम् आसीत् ।

अत्र रूपकालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् = उपमानौपमेययोः अभेदः रूपकम् ।

विधिविलसितम् (गुरुशापम्)

Modern Sanskrit Drama written by Dr. K S Nagarajan

एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. कर्णस्य गुरुः कः ?

कर्णस्य गुरुः परशुरामः ।

2. परशुरामः कर्णं किम् अस्त्रम् उपदिशति ?

परशुरामः कर्णं भार्गवास्त्रम् उपदिशति ।

3. गुरोः उत्तमाङ्गं कुत्र निवेशयति ?

गुरोः उत्तमाङ्गं कर्णः स्वोत्सङ्गे निवेशयति ।

4. कर्णस्य रक्षाकवचं किम् ?

कर्णस्य रक्षाकवचं गुरोः अनुग्रहम् ।

5. कः कर्णस्य रक्तम् अपिबत् ?

वज्राख्यः कृमिः कर्णस्य रक्तम् अपिबत् ।

द्वित्रैः वाक्यैः संस्कृतभाषया, अङ्ग्लभाषया, कन्नडभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. वज्राख्यः कीटः किं करोति ?

This incident has found in the lesson विधिविलसितम् . Karna ensures that his preceptor Parashurama has an undisturbed sleep by hosting head on his thigh. At that very moment, Vajra named a strong insect burrowed through Karna's plumpy thigh with its mandibles. It started sucking the blood and eating the flesh.

कर्णನು ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿರಿಸಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೇಳೆಗೆ ವಜ್ರ ಎಂಬ ಕೀಟವು ಕರ್ಣನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಚಂಚುವಿನಿಂದ ಉಬ್ಬಿದ ತೊಡೆಯನ್ನು ಕೊರೆದು ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿಯಿತು. ನಂತರ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿತು.

2. कर्णं प्रति परशुरामोपदेशं लिखत ।

'Now calm down Karna, Calm down. I can't revert back my curse. Fate is very strong. In spite of all sorrows, let your name be famous. Donate ample amount of money to poor. Be a good person. Don't lie' this is the Parashurama's advice to Karna told in the lesson

विधिविलसितम्

'ಸಮಾಧಾನ ತಾಳು ಕರ್ಣ, ಸಮಾಧಾನ ತಾಳು. ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಅಸಮರ್ಥನಿದ್ದೇನೆ. ವಿಧಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠನು. ಚಿರಾಯುವಾಗು, ನಿನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸಲಿ, ದೀನರಿಗೆ ಯಥೆಚ್ಛವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡು. ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಾಗು. ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಸುಳ್ಳನ್ನಾಡಬೇಡ'. ಇದು ಪರಶುರಾಮರು ಕರ್ಣನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶ.

पाठनाम उल्लिख्य कः कं प्रति अवदत् इति संस्कृतभाषया लिखत ।

1. दृढीक्रीयतां चेतः ।

इदं वाक्यं विधिविलसितम् इति पाठात् स्वीकृतम् ।

परशुरामः कर्णं प्रति अवदत् ।

2. भवदनुग्रहः एव रक्षाकवचम् ।

इदं वाक्यं विधिविलसितम् इति पाठात् स्वीकृतम् ।

कर्णः परशुरामं प्रति अवदत् ।

3. अहो! गुरुकुलवैभवम् ।

इदं वाक्यं विधिविलसितम् इति पाठात् स्वीकृतम् ।

कर्णः स्वमनसि अचिन्तयत् ।

4. अहो! भग्नप्रतिज्ञोऽस्मि ।

इदं वाक्यं विधिविलसितम् इति पाठात् स्वीकृतम् ।

परशुरामः कर्णं प्रति अवदत् ।

दशवाक्यैः संस्कृतभाषया, कन्नडभाषया, आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. कर्ण-परशुरामयोः संवादः ।

The conversation between Karna and his preceptor Parashurama is taken from the Lesson विधिविलसितम्

It is a part of a drama गुरुशापम् written by Dr. KS Nagarajan

Karna approaches Parashurama for learning the usage of weapons and missiles.

Parashurama was satisfied with Karna's devotion towards the preceptor and teaches all that he knew about weapons and missiles.

One day Parashurama calls karna and announces that Karna had finished all his archery. Then the conversation starts.

Guru- Karna your education is completed. Now you can go anywhere you want.

Karna – I am very sad today, because I have to leave you. I have no idea how I can pay you the fee for the education you have given me. A guru like you is very rare.

Guru – It's my fortune too. I have taught more than thousand students but I have never got a student like you. So I will teach you the secret of Astra Yoga. Concentraite.

After initiating him in to various austerities, Parashurama teaches Bhargavastra.

Having taken leave of his preceptor, Karna a longing looks at the hermitage. Suddenly looks at his preceptor, who was sleeping. He rushes to him lifts his head and keeps it on his thigh. When the insect by name Vajra drills his thigh and blood oozes out, parashurama is woken up and asks angrily -

Guru –Why did you return to Ashrama? How did my head rest on your lap? What is the cause for this blood stream? Who are you that can bear this pain?

Karna with humility replies – 'I am the son of charioteer. I have come to you to learn the art of weapons and missiles. I have no other motives. Please forgive me, if I wronged you'

Infuriated by the knowledge that he is a warrior Parashurama curses him.

Guru – The moment you think of your birth as the son of charioteer, may all your knowledge of weapons be useless.

Karna apologizes for all the mistakes, which he had committed. But Parashurama tells him that he couldn't take back the curse. Finally he advises him and sends.

This is the conversation between Karna and Parashurama.

ಕರ್ಣ ಹಾಗೂ ಆತನ ಗುರುಗಳಾದ ಪರಶುರಾಮರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ವಿಧಿವಿಲಸಿತಮ್ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಇದು ಡಾ. ಕೆ.ಎಸ್. ನಾಗರಾಜನ್ ಬರೆದಿರುವ ಗುರುಶಾಪಮ್ ನಾಟಕದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಶುರಾಮರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕರ್ಣನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಗುರುಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆ ಪಡೆದ ನಂತರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮರು ಕರ್ಣನನ್ನು ಕರೆದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನನ್ನ ಬಳಿ ಮುಗಿಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಹೀಗಿದೆ-
ಪರಶುರಾಮ- ಕರ್ಣ ಇಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಅಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸವು ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನು ನೀನು ಎಲ್ಲಿಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು.

ಕರ್ಣ - ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಗುರುಗಳು ಸಿಗುವುದು ವಿರಳ. ನಿಮಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ - ನಿನ್ನಂತಹ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ನನ್ನದೂ ಪುಣ್ಯವೇ ಸರಿ. ಕಳೆದಿರಡು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಂಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಮೊದಲು ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈಗಲೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ರಹಸ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೃಢ ಮಾಡಿಕೋ.

ಪರಶುರಾಮರು ಕರ್ಣನಿಗೆ ಭಾರ್ಗವಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ರತನಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಣನು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಆಶ್ರಮದ ಪರಿಸರವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಗುರು ಪರಶುರಾಮರು ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಗುರುಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಇದೇ ಸುಸಂದರ್ಭವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವಜ್ರ ಎಂಬ ಕೀಟವು ಕರ್ಣನ ಉಬ್ಬಿದ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕಚ್ಚಿ, ರಕ್ತಹೀರಿ, ಮಾಂಸವನ್ನು

ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ಣನ ಬಿಸಿರಕ್ತವು ತಾಕಿದಾಗ ಪರಶುರಾಮರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರು-

ಪರಶುರಾಮ - ನೀನು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ? ನನ್ನ ತಲೆಯೇಕೆ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂತು? ಏನಿದು ರಕ್ತ? ಯಾರು ನೀನು?

ನಿಜ ಹೇಳು?

ಪರಶುರಾಮರು ಎಷ್ಟು ಕೋಪದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ವಿನಯತೆಯಿಂದ ಕರ್ಣ

ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಕರ್ಣ - ನಾನು ಈ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ತೊರೆಯುವ ಮುನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಂಬಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಕೀಟವೊಂದು ಮಾಂಸದಾಸೆಗೆ ನನ್ನ

ತೊಡೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಲಾರಂಭಿಸಿತು. ನಿಮಗೆ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾದೀತೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ನೋವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ.

ಪರಶುರಾಮ - ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಾದರೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಸಹ್ಯ

ವೇದನೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಹೇಳು ನೀನು ಯಾರು?

ಕರ್ಣ - ಅಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸೂತಪುತ್ರನೆಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು

ನಿಮ್ಮಿಂದ ಮರೆಮಾಚಿದೆ. ಇದರ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ದುರುದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ಪರಶುರಾಮ- ಅಯ್ಯೋ! ಅಸಮರ್ಥನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದು, ನಾನೀಗ ಮೋಸ ಹೋದೆ. ನಿನಗಿದೋ ಶಾಪ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಪರಶುರಾಮರು, ಸೂತಭಾವನೆ ಬಂದಾಗ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಶಾಪವನ್ನು

ನೀಡಿದರು. ಅದಾದ ನಂತರ ಕರ್ಣ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಆಗ ಪರಶುರಾಮರು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು

ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿ ಈ ನಾಟಕಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣ ಹಾಗೂ ಪರಶುರಾಮರ ಸಂವಾದವು ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

2. कर्णशापप्रसङ्गः ।

This incident has found in the lesson विधिविलसितम् It is a part of a drama गुरुशापम् written by Dr. KS Nagarajan

Karna approaches Parashurama for learning the usage of weapons and missiles. Parashurama was satisfied with Karna's devotion towards the preceptor and teaches all that he knew about weapons and missiles.

After initiating him in to various austerities, Parashurama teaches Bhargavastra. Finally Karna takes the blessing from his Guru and decided to leave. Having taken leave of his preceptor, Karna a longing looks at the hermitage. Suddenly looks at his preceptor, who was sleeping. He rushes to him lifts his head and keeps it on his thigh. When the insect by name Vajra drills his thigh and blood oozes out, by the dampness of the blood, parashurama is woken up and asks angrily – ‘Why did you return to Ashrama? How did my head rest on your lap? What is the cause for this blood stream? Who are you that can bear this pain? Tell me the truth’. Then Karna informed his preceptor about the insect named Vajra which pierced his thigh for the desire of his flesh, and his tolerance of the pain fearing the disturbance of his teacher's sleep. Parashurama was astonished at the level of tolerance, which was uncommon for a good behaved person. Moreover Parashurama repented for having given away his knowledge to an unworthy man. He forced Karna to reveal the truth. Karna assured his master that he had not trodden the wrong path. But Parashurama did not trust his words. Infuriated by the knowledge that he is a Son of charioteer, Parashurama curses him thus –

अस्त्रप्रयोगवेलायां यदा ते सूतभावना ।

तदा सर्वाणि चास्त्राणि भवेयुर्निष्फलानि हि ॥

‘The moment you think of your birth as the son of charioteer, may all your knowledge of weapons be useless.’

Karna apologizes for all the mistakes, which he had committed. But Parashurama tells Karna that he couldn't take back the curse. Finally Parashurama advices him and sends. This is the Karnashapa Prasanga told in the lesson.

ಕರ್ಣನಿಗೆ ಆತನ ಗುರುಗಳಾದ ಪರಶುರಾಮರು ಶಾಪ ನೀಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ವಿಧಿವಿಲಸಿತಮ್ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಡಾ. ಕೆ.ಎಸ್. ನಾಗರಾಜನ್ ಬರೆದಿರುವ ಗುರುशापम् ನಾಟಕದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಶಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ರಹಸ್ಯವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು, ಅವರಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದ ಕರ್ಣನು ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಿಧಿನಿಯಮವೇ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಆಶ್ರಮದ ಪರಿಸರವು ಅವನ ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳಾದ ಪರಶುರಾಮರು ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಅವನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ಗುರುಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದೆನಿಸಿ ಅವನು ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿರಿಸಿ, ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವಜ್ರ ಎಂಬ ಕೀಟವು ಕರ್ಣನ ಉಬ್ಬಿದ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕಚ್ಚಿ, ರಕ್ತಹೀರಿ, ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ಣನ ಬಿಸಿರಕ್ತವು ತಾಕಿದಾಗ ಪರಶುರಾಮರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು –‘ನೀನು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ? ನನ್ನ ತಲೆಯೇಕೆ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂತು? ಏನಿದು ರಕ್ತ? ಯಾರು ನೀನು? ನಿಜ ಹೇಳು?’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾನು ಅಪಾತ್ರನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗವಾಯಿತೆಂದು ಪರಶುರಾಮರು ಮರುಗುತ್ತಾರೆ. ನಿಜ ಹೇಳು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ಕರ್ಣನು ತಾನು ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸುಕೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸೂತಪುತ್ರನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೇರೇನು ದುರುದ್ದೇಶವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ, ಕ್ಷಮೆಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಪರಶುರಾಮರು ಕರ್ಣನಿಗೆ –

अस्त्रप्रयोगवेलायां यदा ते सूतभावना ।

तदा सर्वाणि चास्त्राणि भवेयुर्निष्फलानि हि ॥

ಎಂಬುದಾಗಿ 'ಯಾವಾಗ ನಿನಗೆ ಸೂತಭಾವನೆಯು ಬರುವುದೋ, ಆಗ ಈ ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಲಿ' ಎಂಬ ಶಾಪವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಣನು ಪರಿ ಪರಿಯಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡಾಗ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಪರಶುರಾಮರು, ಅವನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಣನು ಗುರುಗಳ ಶಾಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಸಂಗತಿಯು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

पाठनाम उल्लिख्य श्लोकानाम् अनुवादं कुरुत ।

1. अस्त्रप्रयोगैश्च मयोपदिष्टैः प्रभुत्वमता सकलास्त्वया ।

नामावशेषाः सततं क्रियन्ते यदीह गुरुदक्षिणा दत्ता त्वया ॥

This verse is taken from the lesson विधिविलसितम्

Translation:

You have gained mastery by virtue of the lessons of art of missiles taught by me. But if you give the fee for the education, then it will remain only for the name sake.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವಿಧಿವಿಲಸಿತಮ್ ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ನನ್ನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಪ್ರೌಢಿಮೆಗಳಿಸಿರುವ ನೀನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಈ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಬಿಡುವುದು.

2. धन्योऽस्मि गमनात्पूर्वमीदृशी सम्पदागता ।

विनातु गुरुशुश्रूषां नान्यद्भाव्यं परं मम ॥

This verse is taken from the lesson विधिविलसितम्

Translation:

It is fortunate that I got this opportunity before going out. Nothing should occupy me but the service of the master.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವಿಧಿವಿಲಸಿತಮ್ ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆ ನನಗೆ ಇಂಥಹ ಸಂಪತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ನಾನೇ ಧನ್ಯನು. ನನಗೆ ಗುರುಸೇವೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

3. अस्त्रप्रयोगवेलायां यदा ते सूतभावना ।

तदा सर्वाणि चास्त्राणि भवेयुर्निष्फलानि हि ॥

This verse is taken from the lesson विधिविलसितम्

Translation:

While you are using the weapons, if you get the feelings of a charioteer, then all your knowledge of weapons will become useless.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವಿಧಿವಿಲಸಿತಮ್ ಪಾಠಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಅಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗಮಾಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ನಿನಗೆ ಸೂತಭಾವನೆಯು ಬರುವುದೋ, ಆಗ ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ನಿನಗೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೆನಿಸುವವು.

मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।

1. भवादृशः गुरवः अतीव विरलाः ।
2. वत्स चक्षुषी उन्मित्याद्य पश्य ।
3. ममापराधः कृपया क्षन्तव्यः ।
4. अपिहि मम दृष्टिपथात् ।

(चक्षुषी, विरलाः, कृपया, अपेहि)

व्याकरणविभागः ।

सन्धिं विभजत / योजयत ।

गण्योऽस्मि = गण्यो + अस्मि

यदीह = यदि + इह

तावच्च = तावत् + च

अस्त्र + अभ्यासः = अस्त्राभ्यासः

मम + उरुद्वयम् = ममोरुद्वयम्

शक्तो + असि = शक्तोऽसि

विग्रहवाक्यं / समस्तपदं लिखत ।

उत्कटेच्छा = उत्कटा च असौ इच्छा च

भार्गवस्य अस्त्रम् = भार्गवास्त्रम्

ज्ञानभण्डारः = ज्ञानस्य भण्डारः

धवला कीर्तिः यस्य सः = धवलकीर्तिः

निद्राभङ्गः = निद्रायाः भङ्गः

गुरोः प्रसादम् = गुरुप्रसादम्

लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

चक्षुषी = नपुंसकलिङ्गः, प्रथमाविभक्तिः, द्विवचनम्

पादयोः = पुलिङ्गः, षष्ठीविभक्तिः, द्विवचनम्

मया = त्रिलिङ्गः, तृतीयाविभक्तिः, एकवचनम्

लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

सहन्ते = लट् लकारः, प्रथमपुरुषः, एकवचनम्

श्रुणु = लोट् लकारः, मध्यमपुरुषः, एकवचनम्

भवन्तु = लोट् लकारः प्रथमपुरुषः, बहुवचनम्

पदपरिचयं कुरुत ।

प्रतिसंहर्तुम् = तुमुन्तन्ताव्ययम्

पतित्वा = क्त्वान्ताव्ययम्

पतन् = वर्तमानकृदन्तः

प्रयोगपरिवर्तनम् कुरुत ।

त्वया किमेतत् आचरितम् ।

त्वं किमेतत् आचरितवान् ।

मया धर्मविरुद्धम् न आचरितम् ।

अहं धर्मविरुद्धं न आचरितवान् ।

सलक्षणम् अलङ्कारं निर्दिशत ।

त्वम् असत्यवादीव प्रतिभासि ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणः – उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मिरुल्लसतिद्वयोः ।

नीतिसारः

SubhaShita collections from chanakhya Neethi, Kamandhaka Neethi and Rajaneethi Ratnakara

एकवाक्येन संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत ।

1. कामधेनुगुणा का ?
कामधेनुगुणा विद्या ।
2. कृतं कर्म कम् अनुगच्छति?
कृतं कर्म कर्तारम् अनुगच्छति ।
3. अर्थान् कथं चिन्तयेत्?
अर्थान् बकवत् चिन्तयेत् ।
4. सस्त्रिया किं रक्षयते ?
सस्त्रिया गृहं रक्षयते ।
5. के धनम् इच्छन्ति ?
अधमाः धनम् इच्छन्ति ।

द्वित्रैः वाक्यैः कन्नडभाषया आङ्ग्लभाषया वा उत्तरं लिखत ।

1. सत्पुरुषवृत्तं किम् ?

Speaking truth, kindness, donating, protecting the poor, friendship with good people, helping good people, these are characters of a good person.

ಸತ್ಯ ವಚನ, ದಯೆ, ದಾನ, ದೀನರ ರಕ್ಷಣೆ, ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ, ಸಜ್ಜನರ ಹಿತ ಕಾಪಾಡುವುದು, ಇವು ಸತ್ಪುರುಷರ ವೃತ್ತ.

2. नरविग्रहाः देवाः के ?

People, who are well spoken and do good things, are rich and respectful. They are the Gods in the human form.

ಯಾರು ಪ್ರಿಯವಚನವನ್ನು ಆಡುವರೋ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರೇ ಶ್ರೀಮಂತರು ಹಾಗೂ ನರ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರುಗಳು.

3. कोषः किमर्थं संरक्ष्यः ?

A king should protect his treasure to protect righteousness, to earn more, to protect his servants and for emergency.

ಕೋಶದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುವ ರಾಜನು, ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಸೇವಕರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹಾಗೂ ವಿಪತ್ತು ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಕೋಶವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

पाठ नाम उल्लिख्य श्लोकानां अनुवादं कुरुत ।

1. श्रुत्वा धर्मं विजानाति श्रुत्वा त्यजति धुर्मतिम् ।

श्रुत्वा ज्ञानमवाप्नोति श्रुत्वा मोक्षमवाप्नुयात् ।

This verse is taken from the lesson नीतिसारः

Translation:

Righteousness will be known by listening, evil nature can be discarded by listening, wisdom can be gained just by listening, and Salvation can be achieved by Listening.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು **नीतिसारः** ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೂಡ ಹೊಂದಬಹುದು.

2. कामक्रोधौ तथा लोभं स्वाद शृङ्गारकौतुके ।

अतिनिद्रातिसेवे च विद्यार्थी ह्यष्ट वर्जयेत् ॥

This verse is taken from the lesson नीतिसारः

Translation:

Lust, anger, desire, taste, ornaments, curiosity, more sleep, excess service, a student should leave these eight mistakes.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು **नीतिसारः** ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ದುರಾಸೆ, ರುಚಿ, ಶೃಂಗಾರ, ಕೌತುಕ, ಅತಿ ನಿದ್ರೆ, ಅತಿ ಸೇವೆ ಈ ಎಂಟು ದೋಷಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

3. मनसा चिन्तितं कार्यं वाचा नैव प्रकाशयेत् ।

मन्त्रवत् रक्षयेत् गूढं कार्यं चापि नियोजयेत् ॥

This verse is taken from the lesson नीतिसारः

Translation:

The plans, what we thought in mind, should not be expressed. We have to protect it like protecting a Mantra and should put it to action.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು **नीतिसारः** ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಬಾರದು. ಮಂತ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೆ ಗೂಢವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕು.

4. ಧನಹೀನೋ ನಹೀನಶ್ಚ ಧನಿಕಃ ಸ ಸುನಿಶ್ಚಯಃ ।

ವಿಧಾರಣೇನ ಯೋ ಹೀನಃ ಸ ಹೀನಃ ಸರ್ವವಸ್ತುಷು ॥

This verse is taken from the lesson **ನೀತಿಸಾರಃ**:

Translation:

A person, who doesn't have money, is not poor. he must be rich defiantly. But the one, who doesn't have gems of knowledge, is really a poor in everything.

ಯಾರು ಧನಹೀನನೋ ಅವನು ಬಡವನಲ್ಲ. ಅವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಮಂತನಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾರು ವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ರತ್ನದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಹೀನರೇ ಸರಿ.

5. ವಿಷಯಾಮಿಷಲೋಭೇನ ಮನಃ ಪ್ರೇರಯತಿಂದ್ರಿಯಮ್ ।

ತನ್ನಿರುನ್ಯಾತ್ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಜಿತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥

This verse is taken from the lesson **ನೀತಿಸಾರಃ**:

Translation:

Our mind, with all its desires stimulates our senses. That's why we should control our mind with all efforts. A man, who wins his mind, is the one who will control his sense organs.

ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು **ನೀತಿಸಾರಃ** ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ:

ವಿಷಯಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರು.

ಮಂಜುಷಾತಃ ಸೂಕ್ತಪದಂ ಚಿತ್ವಾ ರಿಕ್ತಸ್ಥಾನಂ ಪೂರ್ಯತ ।

1. ಸಿಂಹವಚ್ಚ **ಪ್ರಾಕ್ರಮೇತ್** ।

2. ನವಾಮ್ರವಾಪಿ **ನರಕಂ** ನ ಪश्यೇತ್ ।

3. ವಿद्या **ಯೋಗೇನ** ರಕ್ಷಯತೇ ।

(ನರಕಮ್, ಪ್ರಾಕ್ರಮೇತ್, ಯೋಗೇನ)

ಸಂಯೋಜಯತ ।

ಕ

ಖ

ಪುಷ್ಪಿತಃ

ವೃಕ್ಷಃ

ಶ್ರುತ್ವಾ

ಜ್ಞಾನಮವಾಪ್ನೋತಿ

ವಿಷಯಃ

ಪ್ರೇರಯತಿಂದ್ರಿಯಮ್

ವಿद्या

ಗುಪ್ತಧನಮ್

सन्धिं विभजत / सन्धिं योजयत ।

शशवच्च = शशवत् + च

विषयामिषम् = विषय + आमिषम्

हीनश्च = हीनस् + च

हि + अकाले = ह्यकाले

देवाः + ते = देवास्ते

सिंहवत् + च = सिंहवच्च

विग्रहवाक्यं लिखत / समस्तपदं लिखत ।

धेनुसहस्रह् = धेनूना सहस्रम्

कामधेन्वोः गुणाः = कामधेनुगणाः

जितेन्द्रियः = जितानि इन्द्रियाणि येन सः

मात्रा सदृशी = मातृसदृशी

कामक्रोधः = कामः च क्रोधः च

नराः एव विग्रहाः = नरविग्रहाः

लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

वाचा = स्त्रीलिङ्गः, तृतीयाविभक्तिः, एकवचनम्

विद्या स्त्रीलिङ्गः, प्रथमाविभक्तिः, एकवचनम्

लकार-पुरुष-वचनम् लिखत ।

वर्जयेत् = विधिर्लिङ्ग् लकारः, प्रथमाविभक्तिः, एकवचनम्

त्यजति = लट् लकारः, प्रथमाविभक्तिः, एकवचनम्

पदपरिचयं कुरुत ।

हृष्टः = भूतकृदन्तः

चिन्तितम् = भूतकृदन्तः

संरक्ष्यः = विद्यर्थककृदन्तः

प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत ।

स्त्रिया गृहं रक्ष्यते ।

स्त्री गृहं रक्षति ।

वत्सः मातरं गच्छति

वत्सेन माता गम्यते ।

वित्तेन धर्मः रक्षये ।

वित्तं धर्मं रक्षति ।

सलक्षणं अलङ्कारं निर्दिशत ।

विद्या प्रवासे मातृसदृशी ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् = उपमा यत्रसादृश्यलक्ष्मिरुल्लसतिद्वयोः ।

बकवत् अर्थान् चिन्तयेत् ।

अत्र उपमालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् = उपमा यत्रसादृश्यलक्ष्मिरुल्लसतिद्वयोः ।

विद्यारत्नेन यो हीनः स हीन सर्ववस्तुषु ।

अत्र अर्थान्तरन्यासालङ्कारः वर्तते ।

लक्षणम् = उक्तिरर्थान्तरन्यासः स्यात् सामान्यविशेषयोः ।

ಕೃಷ್ಣಾಶಾಸ್ತ್ರೀಮಹೋದಯ:

Life story of Kannada and Samskrutha scholar Prof. A.R. Krishnashastry

I. ಏಕವಾಕ್ಯೇನ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಯಾ ಉತ್ತರಂ ಲಿಖತ |

1. ಕೃಷ್ಣಾಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಮಾತಾ ಕಾ ?
ಕೃಷ್ಣಾಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಮಾತಾ ಶ್ರೀಮತೀ ಶಡ್ಕರಮ್ಮಾ |
2. ಕೃಷ್ಣಾಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾಮ್ ಅಧ್ಯಾಪಕೇಷು ಏಕಸ್ಯ ನಾಮ ಸೂಚಯತ |
ಕೃಷ್ಣಾಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾಮ್ ಅಧ್ಯಾಪಕೇಷು ಏಕಸ್ಯ ನಾಮ ಪ್ರೊ. ಹಿರಿಯಣ್ಣ: |
3. ಕೃಷ್ಣಾಶಾಸ್ತ್ರೀ ಮಹೋದಯೇನ ಆರಬ್ಧಾ ಪತ್ರಿಕಾ ಕಾ ?
ಕೃಷ್ಣಾಶಾಸ್ತ್ರೀ ಮಹೋದಯೇನ ಆರಬ್ಧಾ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಬುದ್ಧಕರ್ಣಾಟಕ: |
4. ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ: ಕನ್ನಡೇ ಕೇನ ಅನುದಿತ: ?
ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ: ಕನ್ನಡೇ ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತೀ ಮಹಾಭಾಗೇನ ಅನುದಿತ: |
5. ಕೇಂದ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿದ್ವಾರಾ ಪುರಸ್ಕೃತಾ ಕೃತಿ: ಕಾ ?
ಕೇಂದ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿದ್ವಾರಾ ಪುರಸ್ಕೃತಾ ಕೃತಿ: ಬಡ್ಡಿಕಮಚಂದ್ರ: |

II. ದ್ವಿತ್ರೈ: ವಾಕ್ಯೈ: ಉತ್ತರಂ ಲಿಖತ |

1. ಬಾಲ್ಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾಮಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಮ್ |

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಅಮರಕೋಶ, ಪಾಣಿನಿಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

A R Krishnashastry started Samskrutha education from his father. In his childhood He used to go to PathaShala along with his father, where he learnt to recite Amarakosha, samskrutha Shloka, and panini's Vyakarana Sutra fluently.

2. ಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾಮ್ ಔದಾರ್ಯಮ್ |

ಡಾ. ಕೆ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ-ಒಮ್ಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರ ಶಿಷ್ಯರೊಬ್ಬರು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗದೇ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರು ಆ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ತಾವೇ ಬರಿಸಿದರು. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರ ಔದಾರ್ಯತೆಯ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

Krishna Rao, one of Krishnashastry's disciple explains about Shastri's broadness that once one of his disciple found difficult to afford examination fees due to financial condition. He decided not to come to college. After four-five days when Shastri came to know the matter, called him and gave a check from his pocket. This shows Shastri's broadness towards his disciple.

3. शास्त्रीणाम् पाठनक्रमः ।

ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಠದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ತರಗತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಬೋಧನಾಕ್ರಮವು ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಯವರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಪಾಠಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

Shastri would always prepare well for his classes. His teaching method was very attractive. DVG used to praise the teaching method of Shastri.

4. संस्कृताध्ययनविषये शास्त्रीणाम् अभिप्रायः ।

ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಈ ರೀತಿಯಿದೆ- ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬಾರದು. ಈಗ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾವು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ಮುಂದೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಾಗಿ ನಾವು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ಬಳಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಅದು ಈ ದೇಶದ ಅಧಃಪತನವೇ ಸರಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗುವುದು ಎಂದರೆ ತಾಯಿಯ ಹಾಲಿನಿಂದ ಮಗುವೊಂದು ವಂಚಿತವಾದಂತೆ. ಭಾಷಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

Shastri opined that Samskrith language and the knowledge told in samskrith is big asset given by our ancestors for us. We should not spoil it. Now a day we are begging in front of western people for everything. If we depend on western people even for samskrit, than it is defiantly the fall of our country. If the samskrith study is reduced then it is like taking a child away from its mother's breast. For the students who study languages should study samskrit.

5. कृष्णशास्त्रीणां कन्नड-साहित्यसेवा ।

ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯು ಅನುಪಮವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಪ್ರಬುದ್ಧಕರ್ಣಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಂಗ್ಲ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ರಚನಾಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಿಗುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

Krishna Shastri's contribution to kannada literature is matchless. He established Karnataka Sangha. He started a Kannada magazine called Prabhudha Karnataka. He was also a member of editorial comity of Kannada-English dictionary. He was editor in chief for Kannada Sahitya Parishath magazine. He wrote many books in Kannada. It is proud for kannada that his Bankimachandra book was awarded by Kendra Sahithya academy.

III पाठनाम उल्लिख्य कः कं प्रति अवदत् इति संस्कृतभाषया लिखत ।

1. परीक्षार्थं इतोपि समयावकाशः विद्यते ।

कृष्णशास्त्रीमहोदयः इति पाठः ।

कृष्णशास्त्रिमहोदयः शिष्यं प्रति उक्तवान् ।

2. यत्रकुत्रापि भवतु कालेज् आनेतव्य एव ।

कृष्णशास्त्रीमहोदयः इति पाठः ।

कृष्णशास्त्रिमहोदयः कृष्णराव् महोदयं प्रति अवदत् ।

IV ದಶಾವಾಕ್ಯೈಃ ಉತ್ತರಂ ಲಿಖತ |

1. ಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯಮ್ |

ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಶಿಷ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಅನುಪಮವಾದುದು. ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಡಾ. ಕೆ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಅವರು ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ- ಒಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಆತನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಆತನಿಗೆ ಓದಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಕುವೆಂಪು ಅವರನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಸಲ ತಾವು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಕುವೆಂಪು ಅವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಮರಳಿದಂತೆ ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಾವು ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿದ್ದ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕದ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತವೆ.

A R Krishnashastry had lot of affection on his students. Dr. K M Krishna Rao remembers one of such incidents thus- once a Krishna Shastry's student was in financial trouble during his college days. He was not able to pay the exam fees and decided not to come to college. When shastry came to know about this, he called him to college and asked the reason for the absence. Realizing his situation, Shastry gave money from his pocket and encouraged him to study.

Kuvempu was one of Shastri's disciples. whenever Shastry visits Mysore, he would meet kuvempu without fail. Suppose he could not than used to feel sad.

Once Shastry had planned to translate Dwanyaloka of Anandavardhana but he came to know that one of his students Dr. K Krishnamurthy was doing that work. Than Shastry happily encouraged him.

All such incidents show Shastry's affection towards his students.

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಾಂ ಕೃತೇ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀನಾಂ ಸಂದೇಶಃ |

ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀಮಹೋದಯಃ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಮಿತ್ರರೇ ನಾವು ಸಾತ್ವಿಕರಲ್ಲ, ನಮ್ಮದು ತಾಮಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಸಹನಶೀಲರಲ್ಲ, ಶೂರರಲ್ಲ, ಹೇಡಿಗಳು. ನಮಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಯುದ್ಧಗಳು ಅನವಶ್ಯಕ. ಜೀವನದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು, ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಸವಾಭಿಮಾನಗಳು ಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎದ್ದೇಳಿ. ಜಾಗೃತರಾಗಿ. ಗುರಿಮುಟ್ಟುವ ತನಕ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ. ವೀರರಸಯುಕ್ತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಿ. ಧಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ. ಸ್ವದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯೇ ತಪಸ್ಸು. ಅಲಸ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಿ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಓದಿ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮೃದ್ಧಿ ಹೇಗೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ. ಪ್ರೀತಿ ಇರಲಿ, ಬಗ್ಗುಟ್ಟಿರಲಿ, ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಈ ಸಂದೇಶವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಿ.

Prof. A.R. Krishna Shastri's message to the students is given in the lesson ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀಮಹೋದಯಃ:

'We are not spiritualized in our activity but over powered by Tamasic nature. We are neither strong nor forgiving. Instead we are constantly fearful, weak and cowardly by nature. The need of the hour is not engage in war like activities. Instead, we should focus

all our energies in the battle for life in making ourselves resplendent brave, steadfast and self esteemed. Therefore, there is an urgent need for us to arise, awake and to approach the right preceptors to understand the truth. You should read literary works that highlight valour. You should fill your minds with immense enthusiasm. Each of your activities should be within the righteous framework. You should develop pride towards your nation and fellow citizens. You are students, for students, acquisition of knowledge alone is the penance. Give up laziness, read nation's history and understand its implications. Focus your thoughts on the issues that need to be talked to resurrect the nation to its past glory. Let there be love, unity and auspiciousness.' So these words of advice are indeed for the entire populace and not only for the students.

V व्याकरणविभागः

सन्धिं विभजत/योजयत ।

बाल्यादेव=बाल्यात् + एव

एतन्नयेत् = एतत् + नयेत्

भिक्षाटनं= भिक्षा + अटनम्

वयसि+एव=वयस्येव

कृतयः +तु=कृतयस्तु

कियत्+धनम्=कियद्धनम्

विग्रहवाक्यं लिखत/समस्तपदं लिखत ।

अनवश्यकम् = न अवश्यकम्

धैर्यञ्च स्थैर्यञ्च स्वाभिमानश्च=दैर्यस्थैर्यस्वाभिमानाः

चिन्तनपद्धतिः=चिन्तनस्य पद्धतिः

राष्ट्रस्य कविः = राष्ट्रकविः

ज्ञानदाहः=ज्ञानस्य दाहः

ज्येष्ठश्चासौ पुत्रश्च=ज्येष्ठपुत्रः

लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत ।

परीक्षाम्=स्त्रीलिङ्गः, द्वितीयाविभक्तिः, एकवचनम्

महाशयस्य = पुल्लिङ्गः षष्ठीविभक्तिः एकवचनम्

लकार-पुरुष-वचनानि लिखत ।

विद्यते- लट् लकारः, प्रथमपुरुषः एकवचनम्

चिन्तयत = लोट् लकारः मध्यमपुरुषः बहुवचनम्

पदपरिचयं कुरुत ।

सम्पाद्य = ल्यबन्ताव्ययम्

अध्येतव्यः = विद्यार्थककृदन्तः

प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत ।

1. कृष्णशास्त्रिणः ध्रुवतारा इव विराजन्ते ।

कृष्णशास्त्रिभिः ध्रुवतारा इव विराज्यते ।

2. कृष्णरावेण इयं घटना स्मर्यते ।

कृष्णरावः इमां घटनां स्मरति ।

Sanskrit To Own Language translation

1. पुरा केरले

In Kerala a couple called Shivaguru and Aryamba gave birth to a child. Science he was born due to the blessing of Lord Shiva, they named him as Shankara. In his childhood only he finished studying Veda and became a saint. As per his mother's wish he went to the banks of river Narmada and studied Shastras under his Guru. Then he founded Muthas in four directions of India and enriched the pride of ancient Hindu religion. He is Shri Shankara Bhagavatpada.

ಹಿಂದೆ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರು ಹಾಗೂ ಆರ್ಯಾಂಬಾ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಆತನಿಗೆ ಶಂಕರ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನರ್ಮದಾ ನದಿತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿತರು. ಆನಂತರ ಅವರು ಭಾರತದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ಅವರೇ ಶಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದರು.

2. भारतीयसंस्कृति:

Indian culture is the oldest, noble and beloved culture in the world, It is praised by Many scholars. When people around the world were living a cultureless and manner less life, Indian culture was at its peak. Major subjects of Indian culture are religion, tolerance to difficulties of life, importance to knowledge and concept of brotherhood. That's why Indian culture is appreciated around the world.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು, ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವದ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ ಜನರು ಸಭ್ಯತಾಹೀನರಾಗಿ, ಸಂಸಕ್ತಿಯಿಹೀನರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸದಾಚಾರಪಾಲನೆ, ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ದುಃಖಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಧಾನತೆ, ವಿಶ್ವಬಂಧುತ್ವ ಸ್ಥಾಪನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಗುಣಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

3. क्रिडा मानवस्य

Sports are very important aspect of human life. Sports will boost out physical strength. We get motivated. Love towards life increases. Unity will increase. That's why it is recommended by senior people that one should play at least one hour in a day with their same character and age group.

ಕ್ರೀಡೆಯು ಮಾನವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಉಲ್ಲಾಸವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಜೀವನತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಏಕತಾಭಾವವು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೈತ್ರಿಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕನಿಷ್ಠ ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಂಟೆಯಾದರೂ ಸಮಾನಶೀಲವಯಸ್ಕರೊಡನೆ ಆಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

4. पुस्तका:

Books are communicating tools. Book is the perfect media to collect many subjects in an ordered manner and to present it neatly. We can do permanent communication through books. The one who reads a lot will get more and more knowledge. In ancient times people used to write on palm and Bhurja leaves. Once the printing technology was invented books became more famous.

ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಂಪರ್ಕಸಾಧನಗಳು. ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಲು ಪುಸ್ತಕವೇ ಸಮರ್ಥವಾದ ಮಾಧ್ಯಮವು. ಪುಸ್ತಕ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ನಾವು ಶಾಶ್ವತರೂಪವಾದ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಯಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಓದುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ತಾಲಪತ್ರ ಹಾಗೂ ಭೂರ್ಜಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುದ್ರಣಯಂತ್ರದ ಆವಿಷ್ಕಾರದ ನಂತರ ಪುಸ್ತಕಪ್ರಚಾರವು ಅಧಿಕವಾಯಿತು.

5. निखिलेऽस्मिन्

In all over India who doesn't know the name of our second Prime Minister Lal Bahadur Shastri? He born on 2nd October of year 1904 in Mughal sarayi near Varanasi. He studied in Harishchandra university and Kashi university of Varanasi. He got Shastri degree from Kashi university. That's why he became famous as Shastri.

ಇಡೀ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಎರಡನೇ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಲಾಲಬಹದ್ದೂರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರ ಹೆಸರು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜನ್ಮವು 1904 ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳ ಎರಡನೇ ತಾರೀಖಿನಂದು ವಾರಣಾಸಿ ಸಮೀಪದ ಮೊಘಲಸರಾಯಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಊರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ವಾರಣಾಸಿಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಾಶಿ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಕಾಶಿ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಿಂದ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು.

6. In Every Indian houses, the festival of light will be celebrated. This festival removes all pollutions and avoids darkness. Light will be spread all over the places. During Deepavali houses will be surrounded and decorated with a series of lights. This row of lights looks like a garland.

ಭಾರತ ದೇಶದ ಪ್ರತಿ ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಮಹೋತ್ಸವವು ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಕಲ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳನ್ನು ಅದು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ದಟ್ಟ ಅಂಧಕಾರ ಸಮೂಹವನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಪ್ರಕಾಶವು ಹರಡುತ್ತದೆ. ದೀಪಗಳ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ದೀಪಾವಳಿಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ದೀಪಗಳ ಸಾಲು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ದೀಪಮಾಲೆಯ ಸಾಲಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

7. आधुनिकमानव:

Modern man wants to know that what happens around the world. Media is very essential to know the incidents of villages, towns, country and foreign countries. Many people will be working day and night in media. Major media are radio, television, documentaries, books, newspapers, telephones, computer etc. these media will protect the integrity of a country.

ಆಧುನಿಕ ಮಾನವನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮವು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವು. ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನ, ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸುದ್ದಿಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ದೂರವಾಣಿ, ಗಣಕಯಂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

8. Many studies have been done to know which language is very much suitable for the computer. All languages of the world are tested in the experiment. Samskrutha is most scientific language in the world. So it is proved that Samskrutha is best suited language for computers.

ಗಣಕಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಲು ಯಾವ ಭಾಷೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳೂ ಆ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾದವು. ವಿಶ್ವಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಹೆಚ್ಚು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಣಕಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಲು ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಿತವಾಗಿದೆ.

9. Night is over. In morning we are able to see the things. Stars which blow in the night will become dim when the sun rises and will not be visible in the morning. Light spreads everywhere. Darkness is gone. The sweet chirping of the birds are filled everywhere. Fresh air is flowing. Everyone's enthusiasm is increased.

ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಿತು. ಬೆಳಗು ರಮಣೀಯ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ತಾರೆಗಳು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಂದವಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ಕಾಣದಂತಾದವು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬೆಳಕು ಪಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಧಕಾರವು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳ ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಗಾಳಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರ ಉತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚುವುದು.

Own Language to Samskrit translation

1. गोपालकृष्णगोखले महोदयः अप्रतिमः देशभक्तः आसीत् । सः भारतस्य स्वातन्त्र्यसङ्ग्रामे प्रमुखपात्रम् ग्रहीतवान् । सः उत्तमः वाग्मिरपि आसीत् । तस्य वचनैः देशभक्त्याः प्रेरणां प्राप्य जनाः स्वातन्त्र्यसङ्ग्रामे भागं ग्रहीतवन्तः । सः स्वीय सरलेन निःस्वार्थेन च जीवनेन सर्वेषां कृते आदर्शप्रायः अस्ति ।
2. एकदा राजर्षिः जनकमहाराजस्य समीपं ऋषयः आगत्य पृष्ठवन्तः – ‘हे राजन् ! प्रजापालनं तथा योगसाधनानि एककाले कथं करोषि ?’ इति । तदा जनकः – ‘भोः भवन्तः स्वयं ज्ञात्वा अपि मां परिक्षितुं प्रच्छन्तः सन्ति इति भावयामि । अस्मिन् प्रपञ्चे सर्वं परमेश्वरस्य अनुग्रहेण प्रचलति । मम किमपि नास्ति इति भावनया कर्तव्यं निर्वहामि । तस्मात् एतत् साध्यम्’ इति उत्तरं दत्तवान् ।
3. तारकासुरस्य संहतः कार्तिकेयः शिवस्य कनियांसः पुत्रः । विघ्ननिवारकः गणेशः ज्येष्ठपुत्रः । सम्पदः अधिपतिः कुबेरः परममित्रम् । जगन्माता पार्वती तस्य पत्नी । श्वशुरः पर्वतराजः । तस्य वाहनं नन्दी । तस्य सेनाप्रमुखः वीरभद्रः । एतादृशः कुटुम्बिन् अपि परशिवः भिक्षाटनं करोति । कीदृशः विधिविपर्यासः ।
4. एकदा विश्वामित्रमहर्षिः दशरथमहाराजस्य आस्थानम् आगताः । यज्ञरक्षणार्थं बालरामलक्ष्मणान् तेन सह प्रेषयितुं निवेदितवन्तः । पुत्रवात्सल्यात् दशरथः दुःखितः अभवत् । तदा कुलपुरोहितः वसिष्ठः विश्वामित्रस्य निवेदनं पूरयितुं दशरथम् अवदत् । लोकल्याणार्थं दशरथः रामलक्ष्मणं प्रेषितवान् ।
5. वारणासि नगरं गङ्गानद्याः तीरे वर्तते । तत् स्व देवालयेन , काषायवस्त्रेण, घट्टैः च प्रसिद्धमस्ति । एतत् भारतस्य प्रसिद्ध यात्रास्थलम् । एतत् भारतस्य प्राचीननगरेषु अन्यतमम् । देशस्य सर्वप्रदेशेभ्यः जनाः अत्र आगच्छन्ति । ते गङ्गानद्यां स्नानं कुर्वन्ति । विश्वनाथस्य देवालयं गच्छन्ति । तत्र ते भक्त्या देवं प्रार्थयन्ति ।
6. शिशोः मनः आर्द्रमृत्तिका पिण्डमिव । कुम्भकारः स्व करकौशलेन तस्मै एकं रूपं ददाति । तथा एकः गुरुः स्व शिष्यस्य भविष्यजीवनं निर्माति । शिष्यस्य मनसि हृ ‘अहम् उत्तमः समये स्वस्य सर्वशक्तिं एकीकृत्य देशाय विनियोजयामि इति भावनां पूरयति ।
7. प्रत्येकस्मिन् कार्यविजयस्य मूलः आत्मविश्वासः भवति । अयं मानवाय तस्य लक्ष्यं दर्शयित्वा तं साधयितुं मार्गं कल्पयति । सर्वेषां कार्याणां मूलशक्तिः एषः एव अस्ति । अयं तु अस्मत्सु शक्तिधारां प्रवाह्य कष्टसाध्यकार्यमपि साधयितुम् उपकरोति । प्रतिमानवस्य आप्तमित्रम् आत्मविश्वासः । मानवेन अर्जनीयं सरक्षणाय धनं एतदेव । प्रत्यहं एतद्धनं मानवस्य कर्तव्यम् ।

व्याकरणदोषं परिहरत ।

1. अम्बा सह स्नातुम् अभ्यगमम् ।
अम्भया सह स्नातुम् अभ्यगमम् ।
2. अलं विषादः ।
अलं विषादेन ।
3. भवान् गन्तुम् अर्हसि ।
भवान् गन्तुम् अर्हति ।
4. मोगल् चक्रवर्तिणां सह अयुध्यत ।
मोगल् चक्रवर्तिभीः सह अयुध्यत ।
5. भवान् यथा कामं गच्छत ।
भवान् यथा कामं गच्छतु ।
6. शालायाः परितः वृक्षाः सन्ति ।
शालां परितः वृक्षाः सन्ति ।
7. जलात् अन्तरा मीनाः न वसन्ति ।
जलम् अन्तरा मीनाः न वसन्ति ।
8. व्रतभङ्गेण भीतेव अलक्षत ।
व्रतभङ्गात् भीतेव अलक्षत ।
9. तस्य विना त्रूणमपि न चलति ।
तेन विना तृणमपि न चलति ।
10. यथा गुरुः रोचते ।
यथा गुरवे रोचते ।
11. मध्याह्नः आरोहति दिवाकरः ।
मध्याह्नं आरोहति दिवाकरः ।
12. इन्द्रः दुष्यन्तस्य प्रियसखा आसीत् ।
इन्द्रः दुष्यन्तस्य प्रियसखः आसीत् ।